

Medborgerskab og mødesteder med mening

– en erfaringsopsamling af de forenede bylivshuse i Aarhus Kommune

POP-UP
BYLIVSHUS

MENNESKER, LIV OG INFO OM AARHUS &
AARHUS Ø'S MEETING

URBAN
GOODS

AARHUS
KOMMUNE

Titel:

Medborgerskab og mødesteder med mening –
en erfaringsopsamling af de forenede
bylivshuse i Aarhus Kommune

Udarbejdet af Urban Goods for Innovation
og Medborgerskab, Borgmesterens Afdeling,
Aarhus Kommune

Redaktion og research: Peter Gran Boesen,
Katinka Bak Bramsen, Julia Jørgensen,
Katrine Bering Liisberg, Astrid Moth,
Annika Rask Schorpen, Ene Fruergaard

Layout: Balslev Design Studio

Forsidefoto: Urban Goods

Foto side 105: Peter Kirkegaard
og Institut for (X)

Alle andre fotos: Gert Medom Madsen

1. udgave, Aarhus, maj 2025

Tak til:

Alle, der har bidraget til erfaringsopsamlingen.
En særlig tak til alle de borgere, der har ta-
get del i bylivshusene og delt deres erfaringer
omkring bylivshusene. Tak til Salling Fondene,
TrygFonden og Rummelig imidt, som har støt-
tet projekter omkring bylivshusene.

URBAN
GOODS

AARHUS
KOMMUNE

Medborgerskab og mødesteder med mening

**– en erfaringsopsamling af de forenede
bylivshuse i Aarhus Kommune**

Indholdsfortegnelse

Indledning	8		
Læsevejledning	9		
Del 1: UDGANGSPUNKT – Hvad er et bylivshus?	10		
• Sagt om bylivshusene	11		
• Medborgerskabspolitikken	13		
• Tjekliste: Kendetegn ved et bylivshus	18		
• Fakta om bylivshusene	19		
• Tidslinje	20		
Del 2: CASES – Hvad kan bylivshusene?	21		
Bylivsjob, beskæftigelse og afklaring	23		
• Bylivsjob – personlig og kompetencemæssig empowerment	23		
• Skejby Rangers – socialøkonomisk virksomhed skaber værdi for både kunder og medarbejdere	27		
Bæredygtighed, biodiversitet og cirkulær økonomi	28		
• Blomstrende biodiversitet omkring Domens naturbypark	28		
• Cirkulær økonomi i praksis	30		
• Spis dig til FN's verdensmål	32		
		Social ansvarlighed og inkluderende fællesskaber	33
		• Madspildscafé i bylivshuset K10	33
		• Autismecafé i bylivshuset K10	35
		• Sundhed og trivsel i Det Grønne Bylivshus	36
		Lokal (by)udvikling	39
		• Det Grønne Bylivshus – borgernes indgang til bygge- pladsen ved MarselisborgCenteret	39
		• Samlingssted for nye beboere i Skejby	41
		• Ø-livshuset – oplysningscenter og netværksskaber i ny bydel på Aarhus Ø	44
		• Fra tomme bygninger til aktivt byliv – bylivshuset K10 i Tranbjerg	45
		• Kortlægning og projektmodning med lokale aktører i Skæring	47
		• Bylivshuset i Rundhøj – en ny fortælling om bydelen	48
		• Bevarelse af stedsidentitet og kulturhistorie i en ny bydel i Aarhus K	49
		Læring, kompetenceudvikling, eksperimenter og øvebaner	52
		• Folkeskolen bruger bylivshuset som læringsplatform	52

• Erhvervsuddannelse bruger bylivshuset til et eksperimentarium for biodiversitet	54
• EU-samarbejde om fremtidens grønne uddannelser	55
• EU-samarbejde om Creative Circular Cities (CCC)	56

Del 3: GUIDEN

– Hvordan udvikler man et bylivshus?

Fase 1: Forberedelse	62
Fase 2: Fællesskab	66
• Rolle	67
• Udviklingsindsatser	70
• Organisering	73
• Daglig drift	76
• Kommunikation	80
• Profil	82
Fase 3: Forankring	86

Del 4: Metode

Del 5: Vil du vide mere?

Bilag	100
Præsentation af bylivshusene	
• Omdrejningspunktet i Rundhøj	102
• Bydelskontoret Aarhus K	104
• Det Grønne bylivshus	106
• Domen	108
• Ø-livshuset	110
• Kulturhus Bunkeren	112
• Samlingspunktet	114
• Kirketorvet 10	116
Dogmer for liv og aktiviteter i Den Grønne Kile	120

"Bylivshusene er et godt sted at komme hen for at komme videre med sit liv. Uden det her, var jeg stagneret fuldstændig. På en eller anden måde har stedet her reddet mit liv."

Mana Weindel, bylivsjob, bylivshuset Domen

Indledning

Bylivshuset – medborgerskab og mødesteder med mening

Siden 2017 har Aarhus Kommune arbejdet med at skabe en god og rummelig platform til praktisering af aktivt medborgerskab – nemlig de Forenede Bylivshuse. Bylivshusene er mødesteder, der tager udgangspunkt i ønsker, ressourcer, engagement og visioner, som findes i lige netop dét lokalområde, de er en del af. Alle bylivshusene ser derfor også forskellige ud, ligesom de kan have forskellig historik, ophav, indhold og organisering.

Bylivshusene giver mulighed for at nye møder kan opstå; for at nye partnerskaber kan etableres, for eksperimenter, metodeudvikling, læring; midlertidig og mental byomdannelse; deltagelse, engagement og for lokale løsninger på nogle af samfundets vilde problemer.

Bylivshusene kan både være midlertidige eller permanente, men fælles for dem er, at de tilstræber at forene lokalområdernes beboere, ildsjæle, byudviklere, erhvervsliv, kulturaktører og kommune.

Arbejdet med bylivshusene er forankret i Innovation og Medborgerskab i Borgmesterens Afdeling, Aarhus Kommune. Rammen

om arbejdet er Aarhus Kommunes Medborgerskabspolitik, der er udviklet i fællesskab af borgere, virksomheder, foreninger, uddannelsesinstitutioner, medarbejdere og politikere i kommunen og vedtaget af Aarhus Byråd.

Bylivshusene er et eksempel på, hvordan vi i praksis kan implementere Medborgerskabspolitikken og dermed bidrage til at fastholde og udvikle et socialt, økonomisk og bæredygtigt velfærdssamfund og en god kommune for alle.

Siden start har der med bylivshusene været fokus på at undersøge, eksperimentere og teste, hvordan vi i fællesskab kan udnytte ressourcer og potentialer bedst muligt og skabe mest mulig værdi for og med Aarhusborgerne. Dette arbejde har givet mange erfaringer og refleksioner.

I denne rapport samler vi op på noget af det, vi har lært gennem samarbejdet om otte forskellige bylivshuse i otte forskellige lokalområder og bydele i Aarhus.

Læsevejledning

Erfaringsopsamlingen er bygget op omkring seks dele:

Del 1: Baggrunden – Hvad er et bylivshus?

Her kan du få indblik i, hvad der kendetegner et bylivshus, hvilke politikker og værdier de bygger på samt et kort oprids af historien omkring etableringen af bylivshusene og beskrivelse af dem.

Del 2: Cases – Hvad kan et bylivshus?

Her kan du få indsigt i den værdi og den forandring, som et bylivshus kan skabe i form af bl.a. beskæftigelse, bæredygtighed, social ansvarlighed, lokal (by)udvikling og læring. Det sker gennem en række eksempler på, hvordan man arbejder med værdiskabelse i praksis i bylivshusene.

Del 3: Guiden – Hvordan skaber man et bylivshus?

Her får du et praktisk overblik over de forskellige faser, som man gennemgår med et bylivshus; fra idé til drift og forankring af initiativet. Samtidig får du indsigt i de forskellige emner, som er vigtige at have fokus på, når man skal udvikle og drifte et bylivshus og gode råd til arbejdet med det.

Del 4: Metode

Her kan du få indblik i den metode og dataindsamling, der ligger til grund for erfaringsopsamlingen.

Del 5: Vil du vide mere?

Er du nysgerrig på at vide endnu mere om bylivshusene, finder du her nogle anbefalinger til andre steder, hvor du kan se, læse og lytte dig til mere information om bylivshusene.

Del 1:
UDGANGSPUNKT
Hvad er et bylivshus?

Del 1:

UDGANGSPUNKT – Hvad er et bylivshus?

En platform, et fristed, et eksperimentarium, et fællesskab. Et bylivshus kan være mange ting på én gang. I denne del af erfaringsopsamlingen dykker vi ned i bylivshusenes alsidige karakter. På baggrund af interviews med borgere, kommunale medarbejdere, samarbejdspartner og andre lokale aktører indkapsles nogle af de kendetegn, der tilsammen udgør bylivshusenes mangfoldige identitet.

Et bylivshus er kendetegnet ved at være:

- Et fælles, lokalt mødested som altid tager udgangspunkt i de lokale forhold
- En metode til at skabe et ligeværdigt samarbejde mellem borgere og kommune – og borgerne imellem

Udformningen af bylivshuset tager altid udgangspunkt i de lokale, stedsspecifikke forhold: Ønsker, ressourcer, udfordringer, muligheder og behov og derfor er bylivshusene også forskellige – både i form og indhold. Ofte har bylivshuset også indholdsmæssigt en

særegen profil inden for alt mellem bæredygtighed, kultur og rehabilitering. Et bylivshus behøver ikke være en permanent størrelse, det kan også være midlertidigt. Fælles for bylivshusene er dog den metode, hvorpå de udvikles.

Et bylivshus er både et mødested og en metode til en åben og eksplorativ tilgang, hvor et lokalområde i samarbejde med kommunen undersøger en konkret mulighed, et potentiale eller en udfordring. Denne tilgang giver mening, fordi man med indsatsen omkring et bylivshus på bedst mulig vis ønsker at imødekomme de initiativer, der kommer fra borgerne i de forskellige lokalområder. Man forsøger at tilpasse sig "landskabet", altså de lokale forhold, der er gældende netop der, hvor man arbejder. Grunden til det er, at man derved kan opnå et resultat, der har den største mulighed for at leve videre og lade sig forankre lokalt, når processen med et bylivshus afsluttes. Derfor er bylivshuset en metode til et regulært og effektivt samarbejde mellem borgere og kommune eller borgerne imellem. Vi ser processen med et bylivshus som en metode, man kan anvende til at opnå det bedste samspil mellem kommunen og lokalsamfundet i forhold til lokal indsigt, videndeling, ekspert-kompetencer og de ressourcer, der er til rådighed.

Sagt om bylivshusene

"Et bylivshus er en platform til at udfolde fællesskab og medborgerskab"

Lene Søgaard, udviklingskonsulent Marselisborgcentret og samarbejdspartner på Det Grønne Bylivshus

"Et bylivshus er noget, vi deler. Hvis det er alles hjem uden for hjemmet, så favner det rigtig mange mennesker. Det er inkluderende – det skal det være."

Mana Weindel, ansat i "bylivsjob", bylivshuset Domen

"Et bylivshus må være et sted, hvor nogle forskelligheder mødes, og nogle energier krydses, og hvor noget nyt opstår."

Anne Schwartz, skoleleder Skæring Skole og samarbejdspartner til bylivshuset Samlingspunktet

"Bylivshuset K10 er tillid, fællesskab, respekt, forståelse, frirum, et værested"

Alice, borger og bruger af bylivshuset Kirketorvet 10/K10

Et bylivshus er et greb, som kan aktiveres i forskellige typer af lokale samfunds- og udviklingsprocesser, hvor:

De lokale borgere ønsker at:

- Tage et særligt initiativ i lokalsamfundet.
- Have indflydelse på den udvikling, der sker i området.
- Skabe fællesskab i lokalområdet.

Kommunen ønsker at:

- Indgå et samarbejde med de lokale borgere i udviklingen af lokalområdet.
- Understøtte hvordan borgernes initiativ kan være en del af løsningen på eventuelle udfordringer i lokalområdet, og at kommunen har en andel i både udfordringer og løsninger.

Medborgerskabspolitikken er grundstenen for arbejdet med bylivshusene. Medborgerskabspolitikken blev vedtaget af byrådet i Aarhus Kommune i 2016 og udviklet i et omfattende samarbejde med borgere, virksomheder, foreninger, frivillige, medarbejdere, uddannelsessteder og politikere i Aarhus. Bylivshusene er en måde at praktisere medborgerskab på.

"Der skal være plads til samskabelse i udviklingen af Aarhus. Udgangspunktet er, at alle parter, der har relevans for en sag, er med til at definere, hvad vi ønsker at opnå, og hvordan vi gør det. Med samskabelse udvides initiativretten, deltagelsesretten og bevidstheden om, at alle aarhusborgere har en væsentlig rolle i udviklingen af Aarhus."

Medborgerskabspolitikken, Aarhus Kommune, 2016

Medborgerskabspolitikken

Medborgerskabspolitikken henvender sig til alle, der bor, arbejder og studerer i Aarhus, og den omhandler bl.a. at vi:

- Anerkender det medborgerskab, der allerede findes
- Tør satse på det eksperimenterende, det skæve og tør vove noget
- Arbejder for at nedbryde diskrimination og fordomme om hinanden
- Viser åbenhed, forståelse og fremmer inklusion
- Bruger de lokale miljøer til at praktisere medborgerskab i
- Eksperimenterer med midlertidig anvendelse af byrum, bygninger og grunde
- Skaber plads til samskabelse – med samskabelse udvides initiativretten, deltagelsesretten og bevidstheden om, at alle borgere i Aarhus har en væsentlig rolle i udviklingen af byen
- Bygger bro på tværs af generationer, køn, etnicitet, indkomst, fagområder, boligområder mv.

"Aarhus vil være fattigere uden det her sted (Domen, red.). Vi har plads til at være her og plads til at være mangfoldige. Her kommer medborgerskabs- politikken til udtryk i bylivshuse- ne. Man møder mange mennesker, og det har jo været en god ting for mig personligt, fordi ellers har jeg jo bare siddet hjemme foran min computer, som jeg har en dårlig tendens til at gøre."

Mana Weindel, ansat i "bylivsjob" i bylivshuset Domen

"Det, der er særligt i bylivshusene, er jo den her enormt brede ramme, og at man egentlig har mulighed for at tilpasse den i forhold til det lokalområde, man er i."

Charlotte Pless, borger og senere projektleder, bylivshuset Kirketorvet 10

Som udgangspunkt er bylivshuset startet med, at lokale aktører rækker ud til kommunen med noget, de gerne vil. Bylivshuset bliver en platform til at realisere de ønsker og indbyder til et ligeværdigt samarbejde mellem kommune og borgere – og borgere imellem. Ikke fordi alle skal lægge lige meget arbejde i projektet, men fordi både borgernes og kommunens engagement bidrager værdifuldt til bylivshuset og til samarbejdet.

Et af bylivshusenes kendetegn og styrker er, at de tager udgangspunkt i de lokale ressourcer – både i form af de lokale problemstillinger eller muligheder, som er anledningen til bylivshuse, men også i form af et eksisterende fysisk rum og i kraft af de lokale borgere og deres personlige ressourcer. De tager afsæt i det stedsspecifikke. Ved at bygge på de særegne kvaliteter og muligheder er bylivshusene med til at understøtte bydelenes forskellighed.

I al deres forskellighed tilbyder bylivshusene nogle åbne og rummelige rammer, som giver plads til mange forskellige typer af borgere og brugergrupper.

"I stedet for at jeg er den, der skal indrette mig efter samfundet, så indretter stederne sig efter folket – ikke omvendt. Det er der, hvor forskellen ligger mellem det her og alle andre steder. "

*Sebastian Nørskov Bendtsen,
engageret i bylivsjob i Domen og K10*

Bylivshuset er samtidig en platform, hvor man som borger kan træne sit medborgerskab ved f.eks. at engagere sig i lokalområdet, sætte et initiativ i verden til gavn for andre eller deltage i fællesskaber sammen med andre borgere.

"K10 er en stærk og forbedret udgave af et bylivshus. Her kan mennesker i alle aldre starte en idé op, gøre deres community til et bedre sted og starte deres drømme op. "

*Sebastian Nørskov Bendtsen,
engageret i bylivsjob i Domen og K10*

Ordet fællesskab er et af de ord, der ofte går igen i beskrivelsen af bylivshusene uafhængigt af, hvor de er placeret. Fordi bylivshusene ikke er en fast defineret størrelse, og fordi de er åbne for alle, tilbyder de nogle nye rammer for at mødes i et lokalområde. Det giver grobund for, at nye fællesskaber kan opstå.

"Det skaber fællesskaber, som ikke ellers ville findes. Det er et sted, der virkelig har ramt nogle af de mennesker, som også er lidt 'uden for nummer'. Mange af de mennesker, der kommer deroppe, er folk, jeg aldrig har mødt før – og jeg kender ellers relativt mange. Det er et af de få steder, der rummer de sårbare folk i byen. Det handler om en åben dør-politik og synlighed i bybilledet og om at få skabt nogle rammer, hvor folk pibler frem – altså den helt fysiske synlighed: Vi har revet en mur ned, så man kan se ind i gården."

*Helle Søby Degn, formand for Tranbjerg Fællesråd og
samarbejdspartner til bylivshuset K10*

At borgerne er med til at skabe både fysiske rammer og indhold, gør også bylivshusene til en ramme om den demokratisk samtale mellem mange forskellige borgere og lokale aktører, og mellem

borgere og kommune. Man kan betegne bylivshusene som en form for "demokratisk arkitektur". Den demokratiske samtale er netop et af de udvalgte 'vilde problemer', som man arbejder med at finde løsninger på i Aarhus Kommune i samarbejde med både civilsamfundet, det private og det offentlige. Fokus er på, hvordan vi forbedre den demokratiske samtale, så vi kan højne tilliden til demokratiet og hinanden og dermed styrke sammenhængskraften. De vilde problemer er karakteriseret ved, at de kræver, at flere forskellige aktører går sammen for at finde løsninger på dem, og her er bylivshusene en interessant platform. Bylivshusene bliver ofte omdrejningspunktet for samskabelse mellem kommune og borgere, borgerne iblandt og mellem det offentlige, det private og civilsamfundet.

Bylivshusene har også været en træningsbane for brobygning mellem de forskellige enheder og fagområder i kommunen. De har givet anledning til samarbejder på tværs af samtlige magistratsafdelinger i Aarhus Kommune: Borgmesterens Afdeling, Teknik og Miljø, Børn og Unge, Sociale Forhold og B beskæftigelse, Kultur og Borgerservice, Sundhed og Omsorg samt på tværs af flere forvaltninger. I arbejdet med bylivshusene bliver udgangspunktet for samarbejdet ikke, hvilken forvaltning, der har ansvaret, eller hvilket system, borgerne skal følge, men i stedet er bylivshusene en

træning for kommunen i at sætte borgerne i centrum for udvikling. Dermed trænes samarbejdsevnen og organisationens smidighed i forhold til at møde borgerne, hvor borgerne er.

"Altså kvaliteten, det at det kan lade sig gøre, er jo, at vi i det øjeblik, vi sætter os ned, altså helt i den her sammenhæng, der sidder der jo pludselig en butikschef for Føtex, og en skoleleder inden for det kommunale system, og der kommer en lokal, der har en god idé med en pump track osv. Så det der med at vi pludselig sidder sammen, og så bliver man optaget af hinandens gode idéer. Det rum, det genererer jo bare nogle fede ting og nogle sjove tanker, og vi kommer jo til at kende hinanden".

Anne Schwartz, skoleleder Skæring Skole og samarbejdspartner til bylivshuset Samlingspunktet

Tjekliste: Kendetegn ved et bylivshus

Dette er en liste over de karakteristika, som kendetegner et bylivshus. Du kan bruge den til at tjekke hvilke 'ingredienser', der skal til for at starte et bylivshus eller til at blive klogere på, hvad der adskiller et bylivshus fra andre mødesteder eller offentligt tilgængelige kommunale huse.

Et bylivshus er...:

- Et samarbejde mellem borgere og kommune eller borgerne imellem
- Altid lokalt forankret og tilpasset lokalområdets forhold
- Et sted, hvor indhold skabes af de lokale; aktiviteter og tiltag udspringer af lokale aktørers interesser og behov
- Et fysisk sted, der er åbent for alle
- Et forum for at arbejde med lokale udfordringer men med et blik for de globale udfordringer, som vi også lokalt er en del af f.eks. klima, demokrati, fællesskab, mangfoldighed
- En måde at implementere medborgerskabspolitikken
- Et bidrag til at skabe lokal udvikling
- Et mødested for nye fællesskaber og partnerskaber
- Et samarbejde mellem flere lokale foreninger, virksomheder, institutioner og kommunale forvaltninger og initiativer
- Baseret på bæredygtige principper om genbrug, deleøkonomi og til tider midlertidig udnyttelse af tomme bygninger

Fakta om bylivshusne

Antal bylivshuse fra 2016-2024: Otte

Navne på bylivshusene:

Omdrejningspunkt Rundhøj

Bydelskontoret Aarhus K i Aarhus K

Domen ved Aarhus havnefront

Ø-livshuset på Aarhus Ø

Det Grønne Bylivshus på Marselisborg

Kulturhus Bunkeren i Skejby

Samlingspunktet Skæring

Kirketorvet 10/K10 i Tranbjerg

Lokalområder i Aarhus, som har eller har haft et bydelshus:

Rundhøj, Skæring, Marselisborg, Skejby, Aarhus K, Aarhus Ø, Aarhus Havnefront, Tranbjerg.

Donationer:

Bylivshusene har modtaget donationer fra Salling Fondene, NRGi værdipuljen og TrygFonden, projektet Rummelig imidt og Aarhus Kommunes Oplandspulje.

Eksempler på samarbejdspartnere:

Boligforening, børnehave, supermarkeder, folkekirke, skoler og uddannelsesinstitutioner, lokale fællesråd, NGO'er, folkeoplysningsforbund, frivillige foreninger, kulturelle iværksættere, sundhedscentre, arkitekter, Region Midtjylland, enkeltpersoner og lokale ildsjæle.

Tværmagistratslige samarbejder:

Borgmesterens Afdeling, Teknik og Miljø, Børn og Unge, Sociale Forhold og Beskæftigelse, Kultur og Borgerservice, Sundhed og Omsorg – dvs. alle magistratsafdelinger i Aarhus Kommune har været involveret i samarbejde om bylivshusene.

Personer i afklarende forløb gennem Jobcenteret (perioden 2021-2022):

73 personer.

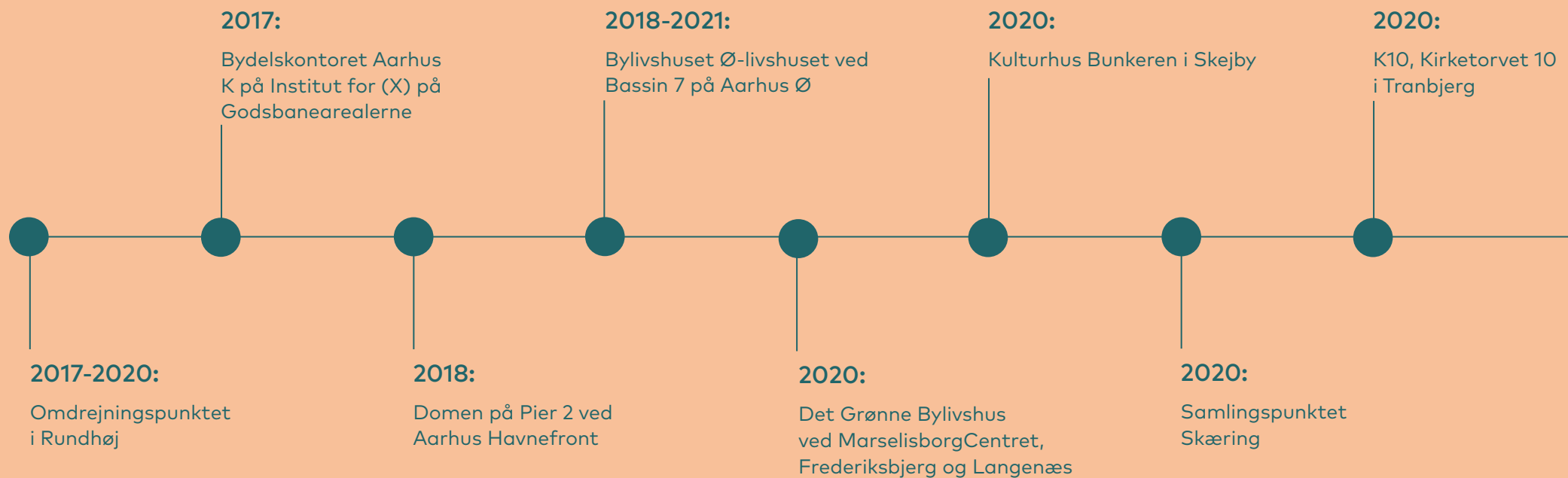
Præmieringer:

Omdrejningspunktet i Rundhøj har vundet stadsarkitektens pris for midlertidig arkitektur i 2018 (Nybyggeri 2018, Stadsarkitekten, Aarhus Kommune i 2018)

Tidslinje

For etablering af nuværende og tidligere bylivshuse

Du kan læse en præsentation af hvert af de otte bylivshuse i bilaget "Præsentation af bylivshusene" på side 100

Del 2:
CASES

Hvad kan bylivshusene?

"Vi skal gentænke måden, vi skaber jobs og inkluderer hinanden på arbejdsmarkedet. Virksomheder kan styrke frivillighed, talentudvikling og jobskabelse. Nye partnerskaber kan intensivere samarbejdet om Aarhus".

Medborgerskabspolitikken, Aarhus Kommune, 2016

Bylivsjob, beskæftigelse og afklaring

Bylivshusene har været anledningen til at afprøve nye samarbejder mellem borgere og kommune samt borgere imellem med udgangspunkt i borgernes lokalområde. Gennem årene har bylivshusene dermed været omdrejningspunktet for mange forskellige samfundsaktuelle emner i forsøget på at udnytte potentialer og sammen skabe nye løsninger på de udfordringer, vi som samfund og lokalsamfund står overfor. I det følgende kan du læse om nogle af de områder, hvor borgere og samarbejdspartnere oplever, at bylivshusene har vist et særligt potentiale og se eksempler på, hvordan arbejdet udfolder sig i praksis.

I bylivshusene har man i en årrække arbejdet systematisk med at udvikle og afprøve nye metoder til, hvordan man kan hjælpe ledige borgere og borgere på kanten af arbejdsmarkedet ind på arbejdsmarkedet og ind i arbejdsfællesskaber. Det er blandt andet sket gennem afklarings- og jobtræningsforløb, virksomhedspraktikker og løntilskudsstillinger. Siden 2017 har Innovation og Medborgerskab haft over 100 borgere i forløb i bylivshusene. Bylivshusene er på forskellig vis en alternativ platform til at styrke borgerens personlige og faglige kompetencer, så deres tilknytning til arbejdsmarkedet styrkes. Bylivshusene formår tilmed at skabe motivation, gejst og følelsen af inklusion blandt borgerne

i beskæftigelsesindsatsen og samtidig er de med til at skabe rammen som arbejdsplads for helt nye jobs f.eks. socialøkonomiske.

Bylivsjob – personlig og kompetencemæssig empowerment

Bylivshusene er ramme om afklarings- og beskæftigelsesforløb, som er iværksat i samarbejde med magistratsafdelingen for Sociale Forhold og Beskæftigelse. Initiativet kaldes "Bylivsjob" og var oprindeligt en del af et regionalt beskæftigelsesprojekt ved navn Rummelig imidt, der var aktivt i årene 2016 - 2022. Projektet blev finansieret af EU's Socialfond, Regionsrådet i Region Midtjylland og Vækstforum. I et bylivsjob indgår man i driften af et bylivshus og særligt caféerne i bylivshusene. I 2021-2022 har 73 personer været i forløb fra jobcenteret. 51 af dem i særlige forløb i klimacafé og byggesjak. 31 borgere i alt ud af de 73 er kommet i job. (Læs mere om projektet her: rummeligimidt.dk).

Erfaringen viser, at et forløb i bylivshusene er en effektiv trædesten til at indgå i meningsfulde fællesskaber, komme i arbejde og få styrket både selvtillid og CV. Sebastian Nørskov Bendtsen, som er en af dem, der har været i bylivsjob, fortæller:

"Bylivshusene har givet mig et arbejde og et stærkt fællesskab. Min autisme påvirker mig socialt, så jeg har svært ved at læse mennesker og læse rummet. Men da jeg kom herved, lærte jeg for første gang, at jeg lærer bedst visuelt – man skal vise mig, hvordan man gør. Det gav mig jo et voldsomt 'morale-boost', at jeg kunne det."

Sebastian Nørskov Bendtsen, engageret i bylivsjob i bl.a. Domen og K10

En anden borger, som også har været i beskæftigelsesforløb i bylivshusene, er Mana Weindel, som fortæller, at netop dét var med til at styrke flere sociale færdigheder og en generel trivsel:

"Jeg er lige kommet i flexjob i Domen. Jeg har været on and off i kontanthjælpssystemet i 20 år. Da jeg sprang ud som transkønnet, skubbede det til en depression. Men nu er jeg stort set kommet af med min depression. Jeg tror, det er den friske luft, de grønne farver og de åbne rum. Den sociale ramme passer mig rigtig godt. Når man ikke kommer ud i det sociale liv,

så begynder ens sociale sprog at halte. Her (på Domen, red.) indretter man sig efter de mennesker, der er her."

Mana Weindel, engageret i bylivsjob i Domen og sidenhen i fleksjob

Manas oplevelse af, at et bylivsjob kan være en kæmpe gevinst både personlig og kompetencemæssigt, bakkes op af mange andre, som har været i bylivsjob.

Også samarbejdspartnerne på Jobcenteret ser en tydelig effekt af forløbet og fremhæver de særlige kvaliteter, bylivshusene har som ramme for inkluderende fællesskaber. I en tilbagemelding til Innovation og Medborgerskab skriver virksomhedskonsulent i Jobcenter Aarhus, Stig Andersen:

"Domen er et fantastisk sted, som kan rumme og inkludere de fleste borgere. Jeg har haft en enkelt borger derude, som er kommet derfra med en beskrivelse til pension, som har været funderet i de konkrete arbejdsfunktioner han udførte, hos jer på Domen og de tilhørende udeområder. De fleste jeg har haft i

forløb hos jer, har imidlertid brugt placeringen hos jer til at blive parat til mødet med arbejdsmarkedet efter lange fravær/sygemeldinger fra dette, og har dermed brugt placeringen i Domen eller medborgerhusene som springbræt til en efterfølgende virksomhedspraktik, som så – sammen med beskrivelserne fra forløbet hos jer – har resulteret i et fleksjob. Den modningsproces, der sker med disse borgere under forløbet hos jer, kan ikke bare lige eftergøres andre steder, hvor der ikke er lige så højt til loftet og samme plads til forskellighed."

Stig Andersen, virksomhedskonsulent, Center for job og integration, Jobcenter Aarhus.

I kommunens afrapportering til Trygfonden fremgår bl.a. følgende udtalelser fra borgere i bylivsjob:

"Der er plads til at være mig selv – det kommer jeg længst med"

"Ligegyldigt hvor svær en morgen jeg har, kan jeg altid komme på arbejde (i bylivshuset, red.), fordi jeg altid bliver taget godt imod."

"Jeg får lov at vise initiativ og byde ind med noget og får lov til at lave det."

"Jeg har smilet til flere i de 20 minutter, jeg har gået og fejlet, end jeg har smilet til folk hele sidste år."

"I dag har jeg det kanongodt! Det lange forløb med Domen og de andre bylivshuse har været et kærligt spark bagi. De involverede har taget mig, som jeg er, og de har taget hensyn til, hvad jeg har været igennem. Det er gode mennesker, både i bylivshusene og på jobcentret, og jeg har været åben om, hvad min baggrund er. Som frivillig bliver jeg selv udfordret på både det faglige, det sociale og personlige plan – og det er dét, der gør, at jeg bliver ved!"

(Kilde: "Trygfonden evaluering ID 152047", Innovation og Medborger-skab, Aarhus Kommune, februar 2023)

Skejby Rangers – socialøkonomisk virksomhed skaber værdi for både kunder og medarbejdere

Skejby Rangers er en socialøkonomisk virksomhed, der holder til i Kulturhus Bunkeren i Skejby, som er et af de forenede bylivshuse. Skejby Rangers tilbyder et bredt udvalg af serviceydelser, inden for f.eks.; ejendomsservice, transport, grøn service, ompolstring af kontormøbler og meget mere. Virksomheden har som mission at skabe jobåbninger målrettet fleksjobbere, som ofte er en overset ressource, der f.eks. har en uddannelse og/eller har haft et længere arbejdsliv og derfor har stærke kompetencer inden for fagområdet. Skejby Rangers er et afsæt, som kan hjælpe borgerne videre med efteruddannelse, jobformidling og dialog med relevante virksomheder. Skejby Rangers hører under folkeoplysningsforbundet FO og er tilknyttet lignende projekter i andre EU-lande med samme sigte under titlen "Train and Sustain: Professionalizing Trainers of Disadvantaged Citizens in Creating Sustainable Jobs".

Bæredygtighed, biodiversitet og cirkulær økonomi

Vildt voksende blomster og græsser, insekter der summer, gamle materialer og ting, som igen får nyt liv. Det er bare nogle af de aftryk, som bylivshusene sætter, når det gælder bæredygtig udvikling og grøn omstilling.

Bylivshusene er omdrejningspunkt for en række initiativer, hvor bæredygtighed og miljøbevidsthed er i fokus. Husene er både et levende, kreativt laboratorium, hvor man kan prøve bæredygtige initiativer af, og de er platforme for formidling og oplysning om miljømæssig bæredygtighed. Bylivshusene er med til at inspirere til bæredygtige og grønne tiltag i kraft af de praktiske eksempler, der opstår i tilknytning til bylivshusene. Bylivshusene bidrager dermed til at mobilisere borgerne til at engagere sig i Aarhus Kommunes ambitiøse mål om at blive en CO2-neutral by inden 2030. Og der er brug for både inspiration og kærlig provokation, hvis vigtigheden af bæredygtighed, biodiversitet og cirkulær økonomi skal formidles og favnes af alle borgere. Anne Schwartz, der er skoleleder på Skæring Skole og samarbejdspartner omkring bylivshuset Samlingspunktet oplever, at der fortsat er behov for dialog med lokalbefolkningen om betydningen af biodiversitet:

"Jeg synes jo, det kunne være godt, at man kunne blive ved med at holde bylivshuset herude i gang, fordi jeg tror, at borgerne her ville have godt af at blive forstyrret af det der biodiversitet. Lige nu arbejder jeg med nogle naboer, der ikke har lyst til at plante træer. De argumenterer for, at det er farligt for børn, når der kommer en skov, for så kan man blive bange for at gå igennem den og sådan noget."

Anne Schwartz, skoleleder Skæring Skole og samarbejdspartner om bylivshuset Samlingspunktet

Blomstrende biodiversitet omkring Domens naturbypark

Flere bylivshuse herunder særligt Domen har arbejdet med at styrke og understøtte biodiversiteten i lokalområdet. I det store område omkring Domen fletter grønne fællesskaber sig sammen i en stærk interesse for biodiversitet, naturpleje og udvikling af vild bynatur. Netværket Byen Blomstrer har i flere år lagt frivillige kræfter i at skabe en stor vild blomstrende og biodivers natur-bypark på den omgivende industrigrund af grus og sand. Initiativet Farvehaven bidrager til projektet ved at dyrke og bruge planter

"For at fastholde og udvikle et socialt, økonomisk og bæredygtigt velfærdssamfund kræver det, at politikere, borgere, virksomheder, foreninger og medarbejdere i kommunen (herefter betegnet "vi" eller aarhusborgere) gentænker måden, vi er sammen om Aarhus."

Medborgerskabspolitikken, Aarhus Kommune, 2016

til at farve tekstiler og laver workshops i plantefarvning i Domen. Synergieffekten af de mange grønne fællesskaber herunder også Domens eget frivillige Planteteam har også tiltrukket opmærksomhed blandt Danmarks Naturfredningsforenings ungdomsbewægelse FLOR, som i dag har overtaget plejen af biodiversiteten på de omkringliggende bakker og formidlingen af betydningen af hjemmehørende natur på Pier 2.

Cirkulær økonomi i praksis

I bylivshusene arbejder man også med cirkulær økonomi gennem genbrug af ressourcer. Et eksempel på det arbejde er historien om, hvordan en 50 meter lang gammel bro på Lystbådehavnen på Aarhus Ø bliver anvendt i bylivshuset i Tranbjerg. De forenede bylivshuse har i samarbejde med entreprenørfirmaet M.T. Højgaard, Sejlklubben Bugten og forskellige socialt ansvarlige virksomheder, eks. Skejby Rangers, skabt en grøn cirkel med fokus på bæredygtighed – både miljømæssigt og socialt. Træet fra bådebroen, som egentligt skulle deponeres, er blevet skilt ad, tørret, høvlet og slebet for derefter at få et nyt liv i bylivshuset i Tranbjerg, hvor borgere har bygget en indgangsportal, skilte, scene og et skur af det smukke lærketræ. Bylivshuset Kirketorvet 10 i Tranbjerg er

Eksempler på arrangementer og fællesskaber i bylivshusene med fokus på bæredygtighed, biodiversitet og cirkulær økonomi:

- Iværksætterpris indenfor bæredygtighed
- Cyklistforbundet-event
- Samtalesalon om natursyn og generationskløfter
- Kunstfernisering med temaet *truede dyr*
- Workshop: Lav din egen julegave af genbrugsplast
- Mod Målene: FN's verdensmål og arkitekturen
- På vejen mod fossil – en udstilling om Klimaindsatsen i Aarhus Kommune
- Hvordan slukker vi branden fra Danmarks kødproduktion? arrangeret af Greenpeace
- Debat om klima og demokrati i Lesotho
- Fælles idéudvikling: Unge og verdensmål i Aarhus
- Liveoptagelser af podcast om klima
- Plante Croquis
- Creative Circular Cities (CCC) (EU-konference) om cirkulær økonomi og kreative industrier

ligeledes et godt eksempel på, hvordan det inventar og de ting, som er i bylivshusene i vid udstrækning er genbrug.

"Vi er så glade for det hus. Hver gang jeg er der, er der mennesker, der har gang i alle mulige mærkelige ting og sager. Det gør noget for byen [...], og det er virkelig i en lille skala, at der er blevet postet ressourcer i K10 – stort set alt er genbrug fra folks private ting måske bortset fra en kaffemaskine, vi har købt."

Helle Søby Degn, formand Tranbjerg Fællesråd og samarbejdspartner om bylivshuset K10

Lokalerne, som bylivshuset i Tranbjerg ligger i, er også et forsøg på at udnytte eksisterende ressourcer bedre. De udgøres nemlig af en tidligere daginstitution, som havde stået tom i en længere periode.

Selv når et bylivshus ophører, kan det indgå i en cirkulær økonomi. Dele af den midlertidige arkitektur fra bylivshuset Omdrejningspunktet i Rundhøj flyttede efter projektets afrunding i 2020 til en placering på Den Rekreative grønne Kile på Aarhus K for at blive re-designet, så det kan fungere som mødested og café og indgå i spillestedet Volume Village ved Ringgadebroen.

"Vi har genbrugt konstruktionen sammen med en masse gamle vinduer, vi har fået fra en ejendom, der skiftede dem ud. Det er blevet drivhus-agtigt med masser af lys og et flot kig ud til broen og haven. Lige nu kalder vi det for kulturorangeriet."

Sebastian Byrstring, daglig leder af Village Volume og projekt Brohaven (Kilde: "Ny bypark ved Volume Village under Ringgadebroen genbruger borgerhus fra Rundhøj Torv", Aarhus Onsdag, d. 26/07/2024)

Bygningen, som genanvendes, blev oprindeligt designet af arkitektbureauet Studio [Kondens] i forbindelse med bylivshuset i Rundhøj netop med henblik på at kunne indgå i en cirkulær økonomi.

Spis dig til FN's verdensmål

Bylivshusene arbejder aktivt med FN's verdensmål gennem en bred vifte af aktiviteter. Et kreativt initiativ er produktionen af "verdensmålsis" i samarbejde med det lille danske økologiske ismejeri Skarø Is, som ikke kun er en bæredygtig delikatess men også en smagsoplevelse, der inviterer til refleksion over globale mål og lokal handling. Når du har valgt din verdensmålsis blandt de 17 verdensmål, får du en folder med i købet, der lægger op til debat om, hvordan man lokalt kan arbejde med Verdensmålene og tage bæredygtige valg i hverdagen. Isen kan købes i klimacaféen i bylivshuset Domen på de bynære havnearealer, hvor Domen netop er besøgsmaal for både nationale og internationale gæster.

"Vi får så mange turister, som synes: Det er jo fantastisk! Her i forgårs for eksempel stod jeg og snakkede i næsten 10 minutter med nogle italienere omkring socialpolitikker. Det er stort set kun i Aarhus, du finder det her. Selve Domen i sig selv er 'pretty' unik."

Mana Weindel, ansat i "bylivsjob" i bylivshuset Domen

Social ansvarlighed og inkluderende fællesskaber

Bylivshusene fungerer som samlingssteder, hvor både etablerede foreninger og enkeltpersoner kan mødes. Med deres åbne struktur inviterer de alle borgere indenfor, uanset baggrund, alder og forudsætninger. De tiltrækker en mangfoldig gruppe af deltagere inklusive dem, der normalt ikke er aktive i byens øvrige tilbud:

"K10 har virkelig tiltrukket nogle af de sjæle, som ikke nødvendigvis finder hjem andre steder. Det er måske en lidt mere sårbar gruppe, end man måske fanger på folkehuset eller biblioteket."

Helle Søby Degn, formand for Tranbjerg Fællesråd og samarbejdspartner til bylivshuset K10

Det stærke sociale ansvar, der karakteriserer bylivshusene, afspejler sig i en række initiativer og fællesskaber rettet mod at støtte lokalområdet, hvor borgere udviser social ansvarlighed for andre borgere. Denne kvalitet fremhæves også af Sebastian Nørskov Bendtsen, der har været tilknyttet bylivshusene gennem beskæftigelsesindsatsen "Bylivsjob":

"Bylivshusene i Aarhus er efter min personlige mening, noget vi skal have mere af. Uden bylivshusene ville de svage, ensomme og sårbare blive efterladt. Vi er nødt til at komme sammen for at skabe et stærkere samfund, for samfundet er kun så stærkt som det svageste led. Hvis det led ryger af, og vi får flere hjemløse, kontanthjælpsmodtagere og syge mennesker, så kommer vores samfund ikke til at holde."

Sebastian Nørskov Bendtsen, ansat i "bylivsjob" i Domen og K10

Madspildscafé i bylivshuset K10

Et af de initiativer i bylivshusene, som både har et socialt og bæredygtigt sigte, er foreningen RH Madkammer (tidligere kendt som Robin Hoods madkammer), der har til huse i bylivshuset Kirketorvet 10 i Tranbjerg. Herfra distribuerer organisationen overskudsmad fra supermarkeder til lokalbefolkningen. RH Madkammer har også været initiativtager til uddeling af julehjælpssækker til udsatte borgere i Aarhus. Madkammerets arbejde er et eksempel på, hvordan bylivshusene er ramme om, at borgere kan adressere

"Når vi engagerer os, skal vi tænke vores medborgeres synspunkter ind i vores handlinger. Udvisе velvilje overfor hinanden og hinandens ideer. Vi skal i fællesskab sikre, at dem, som ikke kan tale for sig selv, får en stemme, og dem, som på egen hånd har svært ved at op-søge mulighederne, hjælpes."

Medborgerskabspolitikken, Aarhus Kommune, 2016

sociale og praktiske udfordringer i samfundet og samtidigt bidrage til den grønne dagsorden i dette tilfælde ved at mindske madspild. Mikael Miehs Andersen, som er initiativtager til foreningen RH Madkammer, har 1. oktober 2024 fået Dansk Folkehjælp Aarhus' pris "Årets folkehjælper", som gives til personer, organisationer eller virksomheder, som har gjort en særlig indsats inden for bl.a. socialt arbejde. Begrundelsen for prisen lyder, at prisen gives for "det kæmpe arbejde at sætte fokus på og bekæmpelse af madspil [...] prisen skal ses som en anerkendelse af hele foreningens arbejde". (pressemeddelelse, Dansk Folkehjælp Aarhus, 1. oktober 2024).

Læs mere om RH Madkammer på initiativets facebookside: facebook.com.

Autismecafé i bylivshuset K10

Et andet initiativ i bylivshuset i Tranbjerg med et særligt socialt sigte er Autismecaféen, som er en månedlig samling for voksne autister og personer med Aspergers syndrom. Initiativet er startet i sensommeren 2023 af en mor til en søn med autisme, som oplevede, at der ikke var nogen tilbud til den målgruppe. Caféen,

som drives af en lille gruppe frivillige borgere, tilbyder aktiviteter som foredrag, brætspil og fælles måltider. Formålet er at skabe et trygt miljø, hvor deltagerne kan mødes og opbygge sociale relationer.

Helle Søby Degn, der er formand i fællesrådet i Tranbjerg, observerer, hvordan bylivshusene synes at tiltrække nogle af dem, som ikke ellers har så let ved at finde ind i fællesskaber:

"Jeg tror, at K10 lykkes med at tiltrække nogle af de mere sårbare borgere, fordi man er blevet budt indenfor. Hvis du har noget, du gerne vil, så forsøger de at facilitere det, og man kan selv få lov til at definere det, man gerne vil. Mange andre steder er der nok lavet aktiviteter, som man så bare kan møde op til. Samtidig kan der være noget i, at tingene ikke er helt så forpligtende. Mange af de mennesker, der kommer der, trives ikke nødvendigvis i en så fast struktur. Der kan godt være noget i det med at rammerne er lidt løsere."

Helle Søby Degn, formand for Tranbjerg Fællesråd og samarbejdspartner til bylivshuset K10

Sundhed og trivsel i Det Grønne Bylivshus

I tilknytning til MarselisborgCentret mellem bydelene Frederiksberg og Langenæs ligger Det Grønne Bylivshus. Marselisborg-Centeret er et center for flere forskellige forskningsbaserede og praksisbaserede rehabiliteringstilbud. Her bruges bylivshusene som platform til at møde borgerne som hele mennesker uafhængigt af diagnoser for at skabe afstigmatiserende og inkluderende fællesskaber. Lene Søgaard, der er udviklingskonsulent på MarselisborgCenteret og tilknyttet bylivshusene, fortæller om deres tilgang:

“Vi taler heller ikke meget om borgerne her, vi taler om mennesker. Vi er jo også borgere. Når du kommer her i dag, er du så borger, eller er du ansat eller...? De mennesker, der får et kortere eller længere opholdovre i Psykiatriens Hus, synes det er fantastisk, at de kan bruge det her (bylivshuset, red.) i weekenden. Her er der jo ikke nogen, der taler om; ‘Er jeg psykiatrisk patient i regionen, eller er jeg borger med et

hjerteproblem ovre ved Folkesundhed Aarhus?’ Hvis du kommer ind her, så er der ikke nogen, der spørger til din diagnose.”

Lene Søgaard, udviklingskonsulent MarselisborgCenteret og Det Grønne Bylivshus

Spørger man de folk, som bruger dette bylivshus, er der noget, der tyder på, at denne tilgang virker i forhold til at skabe fællesskaber. Sussi Bahn, som bruger bylivshuset Den Grønne Dagligstue på MarselisborgCentret, fortæller:

“Jeg bruger selv MarselisborgCentret og deres tilbud ‘dagligstuen’, og har selv meldt mig til et arrangement på det gamle hospital ved Marselisborg – nogen har startet det, de kalder ‘dagligstuen’. Det er et genialt tilbud til folk uden for arbejdsmarkedet – en mulighed for fællesskab.”

Sussi Bahn, bruger af Den Grønne Dagligstue, som er en del af Det Grønne Bylivshus

Ud over den menneskelige, sociale og sundhedsmæssige værdi, der skabes gennem sådanne initiativer i bylivshusene, er der også en (sundheds)økonomisk og demokratisk gevinst at hente ved at understøtte sådanne fællesskaber, påpeger Lene Søgaard fra MarselisborgCentret:

"Hvis vi kan finde 30 mennesker, som ellers bare vil sidde alene derhjemme, så er det jo en kæmpe god investering som kommune. Desuden er det med til at bygge bro på tværs af generationer og i det hele taget lære os at give plads til hinanden. Det er med til at styrke den demokratiske dannelse, så vi ikke går rundt i vores egne ekkokamre. Vi prøver at gøre meget ud af, at målet ikke er, at vi er enige, men at vi bliver nysgerrige på hinanden og giver plads til hinanden."

Lene Søgaard, udviklingskonsulent MarselisborgCentret og Det Grønne Bylivshus

HVAD DRØMMER DU OM

I DET GRØNNE BYLIVSHUS?

ANLEDNINGER

- BRÆTSPIL
- FÆLLESSANG
- AKTIVITETER PÅ

TVÆRS AF GENERATIONER

BÅL

MAD

- BYT

- AKTIVITETER PÅ
- FÆLLESSANG
- BRÆTSPIL

ANLEDNINGER

I DET GRØNNE

TVÆRS AF GENERATIONER

Lokal (by)udvikling

Bylivshusene har i flere tilfælde vist sig at spille en aktiv rolle som igangsætter af en transformation af lokalområdet – både mentalt, socialt og fysisk. Især har de vist et potentiale i forhold til en tidlig inddragelse af borgerne, når der skal iværksættes en fysisk udvidelse eller omdannelse af lokalområdet.

Dialoger, som sker med de lokale borgere og aktører i og omkring bylivshusene, giver et særligt indblik i de lokale ønsker og behov men også hvilke lokale ressourcer, der er til rådighed for at løse eller forløse disse. Husene kan dermed give bygherrer, byplanlæggere og andre aktører i byens udvikling en viden om de lokale og stedsspecifikke potentialer og udfordringer – en viden, der kan supplere og indgå i byplanlægning, udviklingsplaner eller sociale indsatser som eksempelvis at håndtere ensomhed eller øge trykthed i området. I det følgende dykker vi ned i nogle forskellige eksempler på, hvordan bylivshusene har spillet en særlig rolle i udviklingen af byen, bydelen eller lokalområdet.

Det Grønne Bylivshus – borgernes indgang til byggepladsen ved MarselisborgCenteret

Gamle træer bliver fældet, offentlige arealer spærret af og forskellige gravemaskiner indtager området. Sådan var udsigten for de omkringboende borgere til MarselisborgCentret og Marselisborg Hospitalspark, da man i 2020 påbegyndte omdannelsen af parken i et storstilet projekt med at sikre både sundhed, bynatur, rehabilitering og klimatilpasning i ét.

Det Grønne Bylivshus – en lille uisoleret pavillion – blev efter at have udtjent sin funktion i et andet projekt placeret midt i parkens omdannelse som et tiltag til at fortsætte den dialog og inddragelse, som havde været en del af processen op til omdannelsen af parken. Lene Søgaard, som er en del af initiativgruppen bag Det Grønne Bylivshus, fortæller, at netop det lille hus blev en vigtig brik i både dialog *med* og mobilisering *af* borgerne omkring parken:

“Vi fik det lille bylivshus, som vi nu kalder lysthuset, ud at stå ved parkeringspladsen midt i alt rodet, midt i at det hele blev gravet op, midt i alt muligt. Det var for at prøve at have en arena til at tale med naboer og med folk, der kom her: Hvad er det, der er ved at ske?”

"Borgernes deltagelse og reelle indflydelse er uundværlig i byplanlægningen og udviklingen af Aarhus. Derfor skal Aarhus Kommune gå fra høring til tidlig dialog. Vi skal eksperimentere med midlertidig anvendelser af byrum, bygninger og grunde. Borgere, politikere, ledere og medarbejdere i kommunen skal have mulighed for at blive klogere undervejs."

Medborgerskabspolitikken, Aarhus Kommune, 2016

Hvad drømmer du om? Hvad kunne du byde ind med? Vi forsøgte at skabe en mobilisering af lokalområdet, og der har bylivshuset været platformen for den mobilisering. Det har været en fantastisk øvebane for os."

Lene Søgaard, udviklingskonsulent MarselisborgCenteret og Det Grønne Bylivshus

Samtidig med at bylivshuset kan være den platform, der rækker ud til borgerne i en omdannelsesproces, kan det også være en anledning til at udfordre den måde, man plejer at agere som kommune eller offentlige institution på. Lene fortæller fortsat:

"De var sindssygt hurtige, Tine og Jesper (medarbejdere i Innovation og Medborgerskab, red.), til at vende tilbage og sige: 'Hey, skal vi ikke prøve noget af? Hvordan kan vi gøre det, så det ikke er kommunen, der drifter bylivshuset her men hele foreningen og hele det, det er Marselisborgcentret?'"

Lene Søgaard, udviklingskonsulent MarselisborgCenteret og Det Grønne Bylivshus

Dette eksempel peger på, at bylivshusene kan være en tilgang til at involvere borgerne selv i en bygge- eller omdannelsesperiode og en tilgang til at træne samarbejder på tværs af det offentlige og civilsamfundet.

Samlingssted for nye beboere i Skejby

Området Skejby i den nordlige del af Aarhus har i mange år fungeret som et udpræget erhvervs- og industriområde, hvor folk primært kom for at tage på arbejde – for så at tage hjem igen og lade gader og bygninger henligge øde efter kl. 16.00. Nu skyder nye boliger op, og 10.000 borgere forventes at flytte til området de kommende år. Kulturhus Bunkeren, som er en del af de forenede bylivshuse, skal fungere som dynamo i udvikling af lokalområdet og tilbyde fællesskaber til borgere, som flytter til dette tidligere erhvervs- og industriområde i Skejby. Spørger man projektleder på Kulturhus Bunkeren, Stig Christensen, så mener han, det er afgørende med et samlingssted for at skabe et attraktivt boligområde:

"Hvis Skejby skal være et attraktivt boligområde, som folk har lyst til at bo og leve i og møde hinanden i, så skal det eksisterende Skejby have en vitaminindsprøjtning. Med Kulturhus Bunkeren skaber vi rammer for det liv, vi gerne vil have i den her bydel. De mange mennesker, som kommer til at bo herude, skal have et sted, hvor de kan mødes uformelt og få en kop kaffe, en snak og lave nogle aktiviteter sammen."

Stig Christensen, projektleder bylivshuset Kulturhus Bunkeren (Podcasten Aarhus Lytter, afsnit "Et sted til fælles: Kulturhus Bunkeren" 12.10.2023)

Taktikken med Kulturhus Bunkeren er at tiltrække forskellige aktører med visioner og drivkraft, så de gennem deres initiativer og arrangementer kan tiltrække endnu flere og gøre dem nysgerrige på selv at tage del i fællesskabet og udviklingen af området, fortæller Stig Christensen:

"Vi prøver at trække en hel masse gode mennesker ind med visioner og energi, så de kan være med til at sætte deres fingeraftryk på Kulturhus Bunkeren, så det bliver den dynamo i udviklingen af lokalområdet, som vi gerne vil."

Stig Christensen, projektleder bylivshuset Kulturhus Bunkeren (Podcasten Aarhus Lytter, afsnit "Et sted til fælles: Kulturhus Bunkeren" 12.10.2023)

Kulturhus Bunkeren har oprettet den tidligere omtalte social-økonomiske virksomhed Skejby Rangers (mere herom i afsnittet "Bylivsjob, beskæftigelse og afklaring" på s. 23) i et samarbejde med områdets lokale erhvervsliv. Derudover har man indgået samarbejdsaftaler med flere af de bygherrer, som bygger boliger i området, om at købe sig ind i Kulturhus Bunkeren, så bylivshuset også kan bruges som et lokalt beboerhus.

Ø-livshuset – oplysningscenter og netværksskaber i ny bydel på Aarhus Ø

Bylivshusene har flere steder også været anledning til tværgastratslige samarbejder mellem Innovation og Medborgerskab (Borgmesterens Afdeling) og Arealudvikling (Teknik & Miljø). Ét af de steder er Aarhus Ø – en ny bydel, som er vokset frem på havnefronten i Aarhus siden 2012, hvor de første beboere flyttede ind i området. Sidenhen er byggerier kontinuerligt skudt op, og i skrivende stund bor der knap 6.000 mennesker på Aarhus Ø (kilde: Aarhus i Tal, befolkningsantal, De Bynære Havnearealer, 2. kvartal 2024).

På baggrund af et testforløb med et pop-up bylivshus i 2018 på Aarhus Ø blev der i 2019-2021 etableret et midlertidigt bylivshus i "Det levende byggehegn" ved Bassin 7 på Aarhus Ø. Ø-livshuset, som bylivshuset blev kaldt, fungerede som et samlingspunkt og oplysningscenter for bydelen om den transformationsproces, som området var i. Samtidig fungerede stedet i kraft af bl.a. en bylivshuskonsulent også som samarbejdspartner, brobygger og netværksskaber på tværs af flere forskellige kommunale afdelinger, erhvervsdrivende, aktører og borgere på Aarhus Ø. Ø-livshuset var en måde for kommunen at være fysisk tilstede i bydelen, så

borgerne og kommunen kunne "møde" hinanden. Denne tilstedeværelse blev også bemærket af flere samarbejdspartnere:

"Jeg vil gerne rose jer som kommune for at være så meget tilstede i bydelen."

Johan Adrian Buus, tidligere pedel og projektleder ved "Det levende byggehegn" ved Bassin 7 på Aarhus Ø

Intentionen var, at når den nye bydel stod klar, så var fællesskaberne dannet og kunne rykke ind i de nye, permanente lokationer og rammer. Den afsmittende effekt af bylivshuset som samlingspunkt kan da også ses i bydelen, påpeger Steen Hestbek fra Arealudvikling, som var samarbejdspartner i projektet:

"Noget af det, der har sat sit aftryk, er at de byggerier, der er kommet derude siden (på Aarhus Ø, red.), stort set alle sammen har et fælleshus. Det er jo ikke noget, vi har set ret mange andre steder i byen, i store udviklingsområder, at der er poppet fælleshuse op."

Vi har ikke set det før, at man i store bygningskomplekser med meget dyre lejligheder, inviterer ind til fællesskaber, som de jo i den grad har gjort på Ø. Det, tænker jeg, selvfølgelig er tiden, men det er også fordi, det her er vokset op fra grunden af, altså det kommer nede fra."

Steen Hestbek, chefkonsulent i Arealudvikling, Teknik og Miljø, Aarhus Kommune

Fra tomme bygninger til aktivt byliv – bylivshuset K10 i Tranbjerg

Bylivshusene har også vist et potentiale i revitaliseringen af Aarhus' oplandsbyer og forstadsmiljøer. Bylivshusene kan fungere som katalysatorer for ny aktivitet i ubenyttede områder og skabe byliv ved at genbruge tomme bygninger og pladser.

I Tranbjerg har en gruppe borgere i samarbejde med kommunen taget initiativ til at skabe liv i en ellers nedlagt børnehave på Kirketorvet 10 og skabt et fælles mødested for lokalbefolkningen, der danner rammen om forskellige fællesskaber. Charlotte Pless, der både har været borger og projektleder i området, beskriver,

hvordan huset blev transformeret fra en skæmmende bygning til et fællesskabsprojekt, hvor mange lokale deltog i genopbygningen:

"Huset var jo totalt smadret. Altså alle dørene var smadret, og der var vand på gulvene. Det hele var bare totalt ødelagt. Derfor skulle vi bruge hjælp til at køre det ødelagte væk i trailere. Der var så mange lokale borgere, der meldte sig, at vi simpelthen måtte aflyse nogle af trailerturene, fordi vi havde for mange frivillige. Så vi oplevede virkelig at folk engagerede sig."

Charlotte Pless, borger og projektleder bylivshuset K10

Bylivshusene bidrager ikke kun med fysiske forbedringer men også med en social dimension. De åbner op for nye måder at mødes og interagere på. Dette ses bl.a. i Charlottes beskrivelse af, hvordan hun oplevede, at åbningen af porten til K10 ændrede dynamikken i området:

"Der var et stort grimt plankeværk rundt om det hele. Det lignede sådan en rockerborg. Så når jeg var der, så åbnede jeg porten. [...] En dag kom der to damer forbi, og jeg fortalte dem om hvad det er vi skal til at lave. De synes, det er virkelig en god idé. De gik direkte hjem og ringede på samtlige døre i deres boligforening for at fortælle om, hvad der kom til at ske på K10 lige om lidt. Det er jo et super godt eksempel på, hvordan bylivshuset bare blev taget imod."

Charlotte Pless, projektleder bylivshuset K10

Dette førte til, at lokale beboere engagerede sig, hvilket skabte en positiv spiral af interaktion og engagement. Også den samarbejdende boligforening, som ejer bygningerne, ser flere tydelige gevinster ved projektet. Peter Hebroe, direktør i boligforeningen Alboa, beskriver, hvordan tomme bygninger ofte tiltrækker uønskede aktiviteter men ved at give dem midlertidige formål, kan man skabe positive aktiviteter i stedet:

"Det bliver bare sådan et sted, hvor man håber på, at der ikke er nogen, der er kommet til at lave noget i løbet af natten, som man ikke skulle have lavet. Derfor synes vi, at det var en fin ting, at der i den her proces kunne være noget aktivitet til glæde for borgerne i Tranbjerg, hvor vi også har familieafdelinger. Det var en måde at give noget tilbage til byen, og så var der samtidig nogen, der holdt øje med bygningerne og passede på dem."

Peter Hebroe, direktør i boligforeningen Alboa og samarbejdspartner til bylivshuset K10

Aftalen om brugen af den nedlagte institution er indgået i en midlertidig periode, inden bygningen evt. skal sælges, og lejen er derfor sket på mere favorable vilkår, hvilket også har muliggjort en anden form for liv i bylivshuset. Eksemplet peger på, at der gennem midlertidige løsninger er skabt en platform, der potentielt kan resultere i varige forbedringer i bylivet.

Kortlægning og projektmodning med lokale aktører i Skæring

Bylivshuset 'Samlingspunktet' i Skæring blev etableret på noget, der mest af alt lignede en bar mark, et ubenyttet areal ved siden af den lokale Føtex Food i Skæring. En gruppe lokale institutioner og borgere havde taget initiativ til projektet med intentionerne om bl.a. at skabe et samlingspunkt, som kunne bidrage til mere lokalt byliv i forstadsområdet. Allerede mens bylivshuset blot var en idé, indgik Innovation og Medborgerskab dialog med Arealudvikling under Teknik & Miljø om en koordineret indsats i området. Teknik og Miljø stod overfor opgaven at skulle udarbejde en helhedsplan for området tre til fire år frem i tiden, og de kunne se nogle givtige perspektiver i, at bylivshuset kunne være med til: 1) At aktivere området og skabe en markering af en fremtidig ny plan for området, 2) At afprøve nye fællesområder som ikke var der tidligere og 3) At skabe en mobilisering af borgerne derude som indledningsvist ikke havde et fællesråd, som repræsenterede borgernes stemmer. Palle Feldborg Olesen, der er projektleder i Arealudvikling, fortæller om potentialerne i det samspil, der kan være mellem en social-/

borgernær indsats og den fysiske byudvikling på tværs af magistratsafdelingerne:

Jeg synes, det er fint, at det ikke er Borgmesterens Afdeling, der sidder og planlægger udviklingen, men at de i stedet kan fokusere på den menneskelige del af det. Så har vi i Arealudvikling forankringen af byudviklingsprojektet, og så har de forankringen i forhold til borgerne. Vi kan jo godt fortælle, hvad planen og mulighederne er, men de fede idéer kommer tit fra borgerne i området. Nogle gange er det ting, vi ikke har set, men som vi kan implementere i den fremtidige planlægning."

Palle Feldborg Olesen, projektleder Arealudvikling, Aarhus Kommune

Dermed fremhæver Palle også det potentiale, der kan være i at kortlægge borgernes idéer, ønsker eller oplevelser af området og integrere det i den fremtidige, fysiske udvikling af byen.

Bylivshuset i Rundhøj – en ny fortælling om bydelen

I Rundhøj er der netop blevet arbejdet med at kortlægge borgernes drømme og visioner for området. Initiativet med det første bylivshus Omdrejningspunktet i Rundhøj på Rundhøj Torv opstod på baggrund af en gruppe borgeres ønske om at skabe en forandring i et område, som i den tid var plaget af negativ opmærksomhed også i pressen med bl.a. visitationszoner og butiksdød. Omdrejningspunktet gav plads til, at nye initiativer kunne opstå, og det skabte en anden synlig fortælling i området. Det midlertidige byggeri blev præmieret med stadsarkitektens pris for midlertidig arkitektur i 2018. Alt dette var med til at skabe nye positive fortællinger i området. Dermed var der tale om, at den mindre, fysiske og midlertidige transformation på torvet i Rundhøj i høj grad var et greb i en mental byudvikling, der har forbedret omdømmet, trygheden og fællesskabet i Rundhøj. Det er et eksempel på, hvordan små, midlertidige projekter kan føre til store, positive ændringer i et lokalsamfund.

Omdrejningspunktet har vist sig at være en effektiv ramme for tidlig inddragelse af forskellige interessenter i byudviklingen. I løbet af de to år, Omdrejningspunktet var aktivt, blev der iværksat en inddragelse af lokale borgere, organisationer og institutioner.

Denne proces resulterede i en lokal vision for Rundhøj, der blev formuleret gennem fælles drøftelser om områdets fremtid. Visionen og de tilhørende anbefalinger blev samlet og præsenteret for magistratsafdelingen for Teknik og Miljø og har dermed givet Teknik og Miljø et solidt grundlag for at udvikle området i overensstemmelse med lokale ønsker og behov.

Bevarelse af stedsidentitet og kulturhistorie i en ny bydel i Aarhus K

Hvordan bevarer man et steds kulturhistorie og identitet, når en ny bydel skyder op midt i byen? Bydelskontoret på Aarhus K, som er en del af de forenede bylivshuse, har været et bud på at løse dette spørgsmål.

Bydelskontoret kom til verden som en del af byudviklingen på Godsbanearalerne, hvor Aarhus Kommune opkøbte de nordlige arealer i 2008 og de sydlige arealer i 2012 af DSB og Banedanmark. I 2017 indgik Aarhus Kommune et samarbejde med Institut for (X), som er et kulturelt og kreativt hotspot på Godsbanearalerne (en bydel i bydelen), om at sikre at stedets særlige DNA kommer med over i den nye bydel. Christian Juul Wendell fra Bydelskontoret fortæller, at det i al sin enkelthed handler om at:

"Man starter med at finde ud af: 'Hvad er der allerede?' Inden man laver noget nyt."

*Christian Juul Wendell, projektleder Bydelskontoret Aarhus K
(Kilde: Podcasten Aarhus Lytter, "Et sted til fælles: Hvordan kan man udvikle et lokalsamfund?"; 10 oktober 2023)*

Bydelskontoret Aarhus K drives i et samarbejde mellem foreningen Institut for (X) og Aarhus Kommune. Følgende afdelinger har været en del af driften og udviklingen i bylivskontoret: Innovation & Medborgerskab i Borgmesterens Afdeling, Arealudvikling og Byggemodning – Teknik og Miljø. Christian Juul Wendell fortæller, at der kan være en fordel i, at den daglige drift af Bydelskontoret netop driftes af Institut for (X):

"Der kan være en styrke i, at det er nogle civilsamsfundsaktører, der inviterer ind."

*Christian Juul Wendell, projektleder Bydelskontoret Aarhus K
(Kilde: Podcasten Aarhus Lytter, "Et sted til fælles: Hvordan kan man udvikle et lokalsamfund?"; 10 oktober 2023)*

Det giver en anden signalværdi og en anden lokal indsigt, end hvis det er kommunen, der er direkte afsender på invitation til borgerdeltagelse, forklarer Christian. I forlængelse af Aarhus Kommunes udviklingsplan for Godsbanearrealerne arbejder Bydelskontoret med inddragelse af borgere, brugere, (kommende) naboer, udviklere og entreprenører. Bydelskontoret er ramme om udvikling af prototyper og fælles strategier, og samtidig formidler og skaber Bydelskontoret opmærksomhed omkring udviklingen af Godsbanearrealerne og bringer aktørerne sammen om de lokale dagsordener.

Konkret har Bydelskontoret eksempelvis rådet bygherrer til at bygge mindre lokaler, såkaldte mikrobutikker på 30 m², frem for store 300 m²-butikker, da det vil give flere små kreative virksomheder og entreprenører mulighed for at leje sig ind. Et andet fokuspunkt hos Bydelskontoret er etableringne af en aktiv grundejerforening – og ikke kun når det gælder snerydning og saltning – men som et organiseret samarbejde, hvor grundejerne går sammen om fælles projekter.

Endelig har samarbejdet omkring bydelskontoret også været med til at udvikle og sikre biodiversitet i den rekreative grønne kile, som er et lille urbant parkstrøg, der omkranser en nyanlagt sti i et gammelt jernbanespor, der løber fra Godsbanen og ud under Ringgadebroen. Ligesom at samarbejdet har banet vejen for, at nye fællesskaber og kulturtiltag er opstået på arealerne under Ringgadebroen.

Læring, kompetenceudvikling, eksperimenter og øvebaner

Ved at involvere lokale borgere såvel som uddannelsesinstitutioner direkte i udviklingen af bylivshusene skabes en fælles læringsplatform, hvor både børn og voksne kan eksperimentere og deraf udvikle nye kompetencer. At lære gennem praktiske erfaringer og fejl stemmer overens med idéen om 'øvebaner', og i bylivshuset har man netop mulighed for at afprøve nye færdigheder i en tryk og støttende ramme. Denne tilgang lægger vægt på, at der skabes nye udviklingsmuligheder, praktiske færdigheder, selvtillid og handlingskompetencer hos borgerne eller eleverne, fordi de er aktive deltagere i processen.

Den læring og afprøvning, som finder sted i bylivshusene, generer også en viden og erfaring, som netop gør os i stand til at skabe mere kvalificerede permanente løsninger, mener Tine Holm Mathiasen, som er leder i Innovation og Medborgerskab:

"Det er fint, at noget er midlertidigt, fordi det skal testes af, men nogle gange skal man også gå videre med noget, som viser sig at være så værdifuldt, at det kan være svaret på nogle af de vilde problemer, man har."
Tine Holm Mathiasen, leder Innovation og Medborgerskab, Aarhus Kommune

Tine Holm Mathiasen, leder Innovation og medborgerskab,
Aarhus Kommune

Folkeskolen bruger bylivshuset som læringsplatform

På udearealerne ved bylivshuset Domen har kunstneren Maj Dørup udstillet skulpturen "Klimasprutten" fra november 2019 til juli 2021. Sammen med skolebørn omkring Nykøbing Sjælland samlede hun plastikaffald langs strandene ved Odden. Derefter blev affaldet vasket og sat sammen til den 12 meter lange skulptur Klimasprutten. Da Klimasprutten ankom til Domen, hjalp elever fra Strandskolen i Risskov med at sætte den op. Strandskolen er en skole, som har ekstra fokus på FN's verdensmål. Efter installationen deltog eleverne i diskussioner om affald, miljø og bæredygtighed. Klimasprutten blev fragtet med Molslinjen fra Odden til Aarhus uden beregning, som en gestus og CSR-bidrag (Corporate Social Responsibility) til projektet.

Klimasprutten er et konkret eksempel på en læringsplatform, hvor børn deltager i indsamling og bearbejdning af plastikaffald, hvilket giver dem indsigt i miljøspørgsmål og bæredygtighed. Klimasprutten har tiltrukket mange besøgende og givet anledning til snakke om plastaffald og de problemer det giver for de marine økosystemer. Under det internationale sejlsportsevent Ocean Race i 2023 udstillede Maj Dørup også et kunstværk ved Domen i form af en kæmpe jordklode udformet af plastaffald. Lærings samarbejdet illustrerer, hvordan praktisk engagement i kunst og miljøspørgsmål kan føre til dybere forståelse og læring.

"Vi skal turde satse på det eksperimenterende, det skæve og bække op om ledere, medarbejdere og borgere, der gør det samme. Vi skal turde vove noget."

Medborgerskabspolitikke, Aarhus Kommune, 2016

"Ligesom der også er mange af børnene, der har sagt, så snakker vi jo rigtig meget om det (klimaet, red.), og det er også meget fedt nogle gange at gøre noget andet end at snakke om det."

Maj Dørup, kunstner og initiativtager til Klimasprutten (Kilde: "Elever samlede skrald og byggede en klimasprutte - nu ligger den på havnen i Aarhus"!, Thomas Mielcke, TV2 Øst, 12. november 2019)

Erhvervsuddannelse bruger bylivshuset til et eksperimentarium for biodiversitet

Et andet interessant læringssamarbejde er opstået sammen med Jordbrugets UddannelsesCenter, hvor man har brugt udearealer omkring bylivshusene som eksperimentarium for biodiversitet i byen og som en læringsplatform for de studerende.

Gennem de seneste 5-6 år har Jordbrugets UddannelsesCenter samarbejdet med bylivshusene – særligt Domen, og bylivshuset K10 i Tranbjerg. Samarbejdet begyndte med en række læringsforløb med faglærere og 1. års-elever omkring udearealerne ved Domen. Domens udeareal, der består af godt 2000 m² grus og sand med spredte anlagte jordbunker og plantekasser, giver god mulig-

hed for eleverne at afprøve noget af deres uddannelse i praksis. I samarbejde med elever og lærere er udearealerne udviklet, istandsat og indrettet med øje for at styrke biodiversiteten i bymiljøerne, og der er blevet arbejdet med at anlægge stier gennem området.

I Tranbjerg introducerede Jordbrugets UddannelsesCenter et borgerprojekt, hvor man fik doneret planter fra borgerne, som så skulle plantes ud i haven omkring bylivshuset K10. Peder Glud, der er uddannelsesleder fra Jordbrugets UddannelsesCenter fortæller, at eleverne får meget ud af den læring, som finder sted netop her:

"Vores elever synes, det er vildt fedt: Det der med at komme ud til noget, der er lidt forfaldent, og hvor de så kan få lov til at lave noget, der rent visuelt blev til en klar forbedring. Det er også fedt for eleverne at lave noget, der får lov til at blive stående. Det gør de jo ikke så tit herude (på selve uddannelsescenterets lokalitet i Beder, red.)."

Peder Glud, uddannelsesleder, Jordbrugets UddannelsesCenter Aarhus

Læringsformen har hele tiden været centreret om at lave så praksisnær undervisning som muligt. De didaktiske overvejelser,

der ligger bag, er, at man som underviser ikke behøver at have en rettevejledning men bare at stille opgaven og dermed give eleverne friheden til selv at løse opgaven. Men der ligger også en læring for uddannelsesinstitutionen selv i samarbejdet, påpeger Peder Glud:

"Vi rammer måske også vores målgrupper lidt bedre, når vi kommer ud og får nogle andre perspektiver. Unge mennesker er måske mere til Domen end til det pudsede og polerede og bonede gulve. Første gang jeg så Domen, tænkte jeg, at det bare skulle have rundedup, men jeg kan godt se værdien i det nu. Vi skal også acceptere, at det er sådan, unge mennesker tænker i dag. De er jo slet ikke bundet af rammer, men tænker anderledes [...] Det, at vi som uddannelsesinstitution kommer ud og lærer en ny generation at kende, er sindssygt værdifuldt for os."

Peder Glud, uddannelsesleder, Jordbrugets Uddannelses Center Aarhus

Samarbejdet er et eksempel på, hvordan praktiske projekter ikke kun forbedrer fysiske omgivelser men også skaber meningsfulde læringserfaringer for de involverede – både elever og uddannelsesinstitutioner.

EU-samarbejde om fremtidens grønne uddannelser

Bylivshusene spiller en aktiv rolle i et EU-samarbejde om udvikling af fremtidens grønne uddannelser som en del af projektet "European Platform Urban Greening". Her fungerer bylivshusene i Aarhus som læringscentre for bæredygtighed. EU-netværket har flere gange gæstet bylivshuset Domen og blevet taget imod og betjent af bylivsjobberne i klimacaféen. Det europæiske netværk fremhæver, hvordan bylivshusene bidrager til at forme og styrke fremtidens bæredygtighedsambitioner ved at tilbyde praktiske øvebaner og læringsmuligheder inden for grøn omstilling og biodiversitet. Bylivshusene fungerer således også i EU-sammenhæng som dynamiske læringsmiljøer, der understøtter både individuel og kollektiv kompetenceudvikling gennem en eksperimenterende tilgang.

Et konkret eksempel på det fandt sted i oktober 2021, hvor elever fra WorldSkills Romania besøgte Domen. Besøget var en del af det træningsprogram, der blev tilbudt af Jordbrugets UddannelsesCenter. Aktiviteterne bestod af en teoretisk del om bestøvere og behovet for at beskytte dem i byområder samt praktiske aktiviteter som opbygning af insekthoteller og oprettelse af bestøvergårde ved hjælp af lokale planter, der blomstrer i en lang periode.

I dette tilfælde blev vi inspireret af den måde, de grønne områder omkring Domen er blevet organiseret på. Faktisk har WorldSkills Romania udviklet et nationalt tilbagevendende projekt under Erasmus+ EPLUG-paraplyen [red., European Platform Urban Greening], med titlen "Uddannelse for biodiversitet i byrum". Dette initiativ bygger på en idé, der opstod under aktiviteterne i 2021 i Domen. Programmet giver eleverne mulighed for at registrere den lokale fauna og flora og identificere den biologiske mangfoldighed inden for deres samfund. Indtil videre har programmet nået: 71 studerende og 19 lærere fra 8 landbrugsskoler i 2022, 19.500 studerende og 217 lærere fra 69 skoler i 21 amter i 2023 og i det nuværende skoleår (2024, red.) har over 440 lærere tilmeldt sig programmet og koordinerer cirka 24.000 elever fra grundskolen til gymnasieniveau. Vi vil gerne takke Aarhus Kommune for at have gjort

det muligt for os at afprøve urban biodiversitet ved Domen i 2021.

Păcurar Simona, Projektleder og teamleder, WorldSkills Romania

EU-samarbejde om Creative Circular Cities (CCC)

Bylivshusene er også ramme om læringsfællesskaber, der har fokus på at gå fra lineær økonomi til cirkulær økonomi. I den sammenhæng indgår Domen i samarbejde med Lifestyle and Design Cluster og Det Danske Kulturinstitut i et læringsfællesskab med fem andre byer omkring Østersøen. De fem andre byer er Riga, Kiel, Turku, Gdenya og Tallinn. I Aarhus er der blandt andet fokus på:

- Cirkulær økonomi og bæredygtighed inden for tekstil-produktion og anvendelse af tekstil i bred forstand (forretning, nye vaner, nye tilgange, nye løsninger)
- Hvordan den kulturelle og kreative sektor og industri (Cultural and Creative Sectors and Industries) kan bidrage til en cirkulær omstilling.
- Hvordan EU planer inden for cirkulær økonomi kan omsættes til et lokalt niveau og bidrage til en generel cirkulær omstilling.

"For a german project partner in the CCC-Project focusing on citizen engagement and sustainability within communities, it was a wonderful experience to visit Aarhus and get to know the Domen. It is a such inspiring place with great vibes: open space = open mind; be sheltered, safe and welcomed and at the same time have a view on the city, be part of the city and community; a place that is inspiring and creates a warm feeling of being connected to earth and the city; a feeling of being connected to a future of being part of nature, climate and society - how awesome is that."

Fridtjof Stechmann, Project Manager Heinrich-Böll-Foundation Schleswig-Holstein in Kiel for the CreativeCircularCities-Project

Del 3:
GUIDEN

Hvordan udvikler man
et bylivshus?

KRER HYKKE

M. B. 1960

Low fork
cylindrical

Principal

1960

Hvordan udvikler man et bylivshus?

Her i del 3 har vi samlet de fællestræk, der findes på tværs af forløbene med de otte bylivshuse i de forskellige bydele. Det er en praktisk guide, der viser, hvordan man bedst skaber et bylivshus; Fra idé til handling. Samtidigt præsenteres en række gode råd, som er vigtige at forholde sig til, når man udvikler et bylivshus.

Arbejdet med at udvikle bylivshusene er en iterativ proces, dvs. en proces hvor man løbende genbesøger de forskellige skridt i processen, og hvor løbende læring ligger til grund for de beslutninger, der fører til en løsning. Det kræver, at man reflekterer, mens man handler.

Gennemgående for de tre faser er, at arbejdet med bylivshuset kræver en kombination af fokus på drift og fokus på udvikling. Driften handler bl.a. om den daglige organisering og vedligehold af bylivshuset – både de fysiske rammer og det relationelle, sociale indhold. Udviklingen handler om, at bylivshuset ikke er én fast defineret driftsopgave, økonomi eller har ét fast driftsteam, men kontinuerligt kræver udvikling og tilpasning i forhold til borgerens forskellige engagementsniveauer, skiftende lokale udfordringer og de nye muligheder for samarbejder, der løbende opstår. I det følgende kan du læse nærmere om de tre udviklingsfaser.

Overordnet kan udviklingen af et bylivshus opdeles i tre faser:

Fase 1: Forberedelse

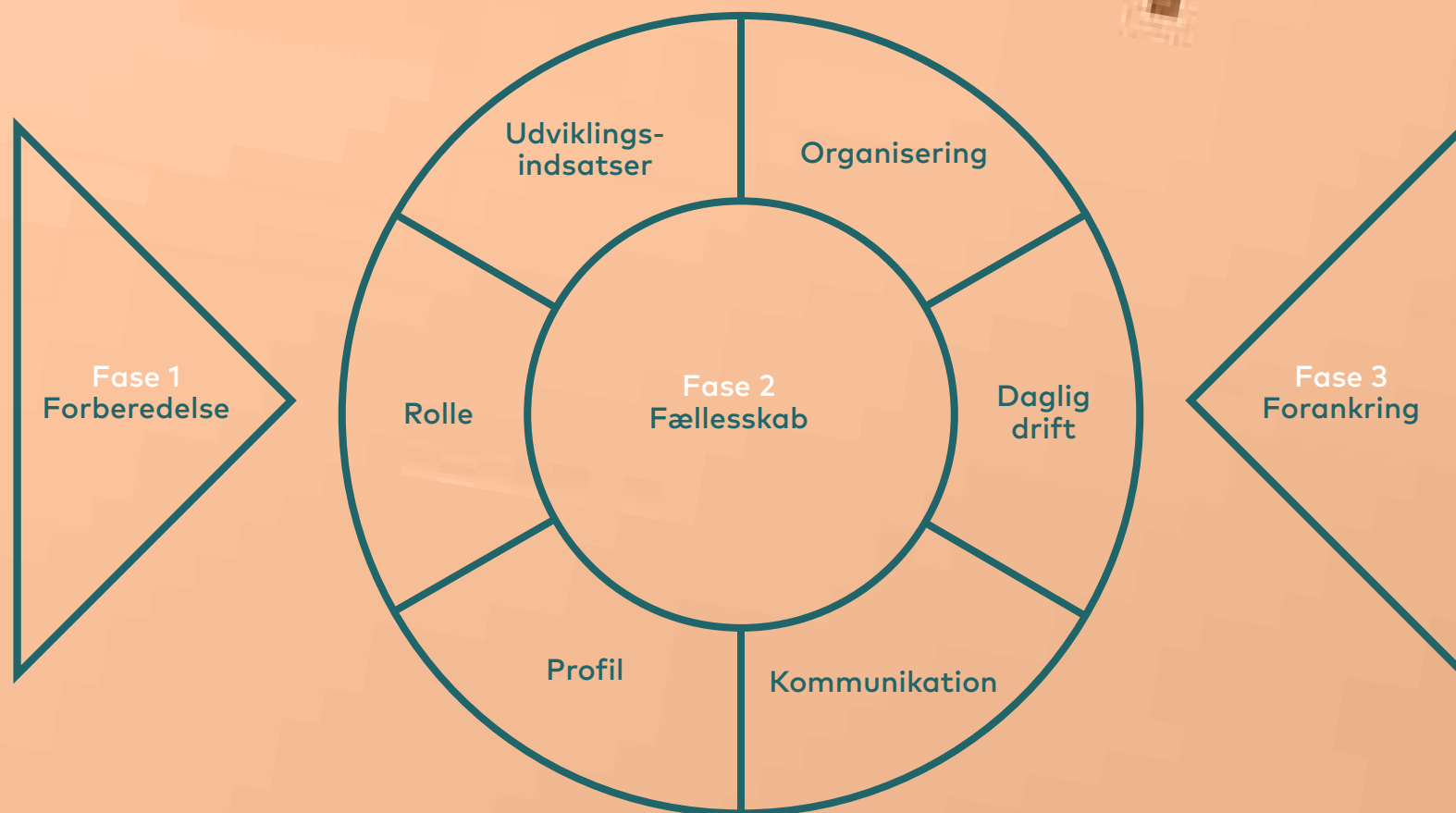
Her bliver idéen til bylivshuset foreslået ud fra et lokalt potentiale eller en udfordring, og man laver en intern afklaring i lokalområdet og i kommunen om, hvem der kan løfte projektet og hvordan. Dermed lægges en plan ud fra de lokale vilkår.

Fase 2: Fællesskab

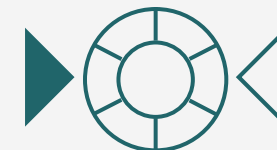
Her etableres bylivshuset, det udvikler sig og vokser – i aktivitetsniveau, i fysisk udformning og i antallet af borgere og lokale aktører, som bruger det og får kendskab til det. Det hele sker i fællesskab og i et fælles samarbejde mellem de forskellige lokale aktørtyper (civilsamfundet, institutioner, privat erhvervsliv) og kommunen.

Fase 3: Forankring

Her kan der være flere udgange på bylivshusets udvikling, men det hele starter med en refleksion over, hvad der er kommet af læring og udvikling gennem initiativet med bylivshuset, og hvordan det skal forankres fremadrettet.

Model 2: Overblik over bylivshusets udviklingsfaser

Fase 1: Forberedelse

Fase 1 betegner den fase, hvor initiativet til bylivshuset opstår. Oftest opstår bylivshuset på baggrund af en anmodning fra borgerne til kommunen om hjælp til en udfordring eller et ønske om et samarbejde med kommunen. I sådanne situationer kan bylivshuset være et greb til at skabe det samarbejde. Fase 1 er derfor forberedelsen, hvor de involverede parter – det være sig initiativtagere, borgere, virksomheder eller uddannelsesinstitutioner – begynder en dialog om bylivshusets form, formål og etablering.

Forløb og indhold

Udviklingsforløbet i fase 1 fra initiativets start og opstart af et bylivshus kan eksempelvis se således ud:

1. Idéen opstår – enten ud af et behov, et ønske, en udfordring eller en mulighed.
2. Borgere og kommune mødes og undersøger mulighederne for samarbejde.
3. Idéen konkretiseres og tager form af et initiativ, hvor formål, målgruppe og anledning defineres.
4. Opbakning til idéen undersøges eller afprøves blandt flere lokale aktører f.eks. gennem en borgerworkshop eller et møde med og mellem borgere.
5. Kortlægning af mulige steder til bylivshuset: Hvor skal det være? Hvordan skal det se ud? Hvem kan hjælpe med at starte det?
6. Økonomi afklares: Det aftales, hvem der finansierer hvad blandt samarbejdspartnerne, evt. arbejdes der på fundraising til udvikling af projektet.
7. Det fysiske sted etableres: Tilladelse indhentes til brug af stedet. Bylivshuset bygges evt. sammen med borgerne. Interiør og materialer skal ofte skaffes af genbrugsmaterialer eller overskydende ting fra andre steder.

"Altså, jeg vil sige, at det største succeskriterie er de kræfter, man får (i lokalsamfundet, red.). De er dedikerede med det samme. For hvis der ikke er nogen vilje og evne og lyst, så er der heller ingen vej."

Steen Hestbek, chefkonsulent Arealudvikling, Teknik og Miljø, Aarhus Kommune

Gode råd i fase 1

Sammensæt en initiativgruppe som repræsenterer lokalmiljøet

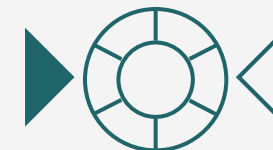
Det er væsentligt at have en aktiv lokal initiativgruppe involveret i udviklingen og implementeringen af et bylivshus, da det netop er lokalbefolkningen, der skal føle ejerskab, udvikle huset og skabe indhold i bylivshuset. Initiativgruppen kan f.eks. bestå af lokalt erhvervsliv, lokale institutioner og offentlige enheder, foreninger, frivillige borgere og kommunen. Det er særligt vigtigt, at der blandt initiativgruppen er en vis andel lokale beboere. I projekter, hvor bylivshusets primære initiativtagere har været kommercielle partnere eller offentlige institutioner, har det været svært at etablere ejerskab blandt beboerne. De erhvervsdrivende og lokale institutionernes partnere bor ikke nødvendigvis i området, hvilket gør det svært for dem at engagere sig i bylivshuset udenfor arbejdstiden. Det er en stor fordel, at bylivshuset som lokalt initiativ har en vis opbakning eller forankring gennem allerede etablerede borgergrupper som fællesråd, lokalforeninger eller andre frivillige fællesskaber. Dette giver også bylivshuset en lokal legitimitet fra start.

Husk klare rammeaftaler

Der kan ofte være behov for en forventningsafstemning mellem de kommunale og lokale initiativtagere i forhold til hvem, der stiller hvad til rådighed samt hvilke formål, de forskellige parter ønsker at nå med bylivshuset. Det er derfor vigtigt, at initiativgruppen i fællesskab finder frem til det tydelige fælles overordnede formål og den fælles drivkraft, der skal drive bylivshuset fremad. Husk at fordele arbejdsrollerne i forberedelsen så ingen er i tvivl om, hvad de skal – og skab samtidig rum for løbende justeringer.

Afklar den fysiske ramme

Bylivshusene har haft mange forskellige fysiske udformninger, og fysikken er i høj grad med til at definere det liv og de aktiviteter, som udspiller sig i bylivshusene. Det er derfor væsentligt at afklare mulighederne i de fysiske rammer som noget af det første. Er det et bylivshus i eksisterende tomme bygninger (som eksempelvis i K10 i Tranbjerg), eller skal der etableres et bylivshus på en bar mark (som f.eks. Samlingspunktet i Skæring)? Er det et stort bylivshus (som eksempelvis Domen) eller et lille bylivshus (som eksempelvis Det Grønne Bylivshus i MarselisborgCentret)?

Lav en plan for økonomi og finansiering

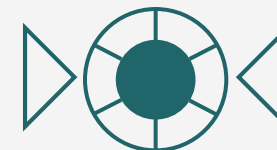
Det er vigtigt at afklare den økonomiske dimension af bylivshuset i alle tre faser: Hvem finansierer faste udgifter som f.eks. husleje? Hvem finansierer aktiviteterne? Og ikke mindst, hvor længe finansieres det? Lav evt. en klart afgrænset tidsrammen for bylivshuset og lad den danne udgangspunkt for aftaler om finansiering. En tidsafgrænset aftale kan senere eventuelt forlænges ved at indgå en ny aftale. Samtidigt skal man kigge på muligheder for at søge eksterne midler. Bylivshuset har ofte et formål, som kan finde fondsmidler inden for emner som f.eks. bæredygtighed, lokale fællesskaber, byudvikling, ungetiltag og børneaktiviteter – der er mange muligheder. Hvis økonomien er baseret på fondsmidler, så hav en plan for, hvem der kan og vil stå for at søge disse midler. Det er en opgave, der både kræver viden og tid.

Vær ærlig og realistisk om ressourcer

Som kommunal medarbejder med fokus på at skabe værdi for og med borgerne er det et opmærksomhedspunkt, ikke at komme til at stille borgerne noget i udsigt, der ikke er mulighed for at følge til dørs. Vær ærlig og realistisk om de ressourcer der er til rådighed til opgaven og vær tydelig omkring, hvordan kommunen kan bidrage.

Vær opmærksom på gældende regler

Vær opmærksom på lokale, nationale eller internationale regler som kan betyde længere og dyrere sagsbehandling, og som i værste fald kan umuliggøre realisering. Et eksempel på det kan være bygningsreglement, lokalplaner, naturbeskyttelsesloven, historiske fredninger mv.

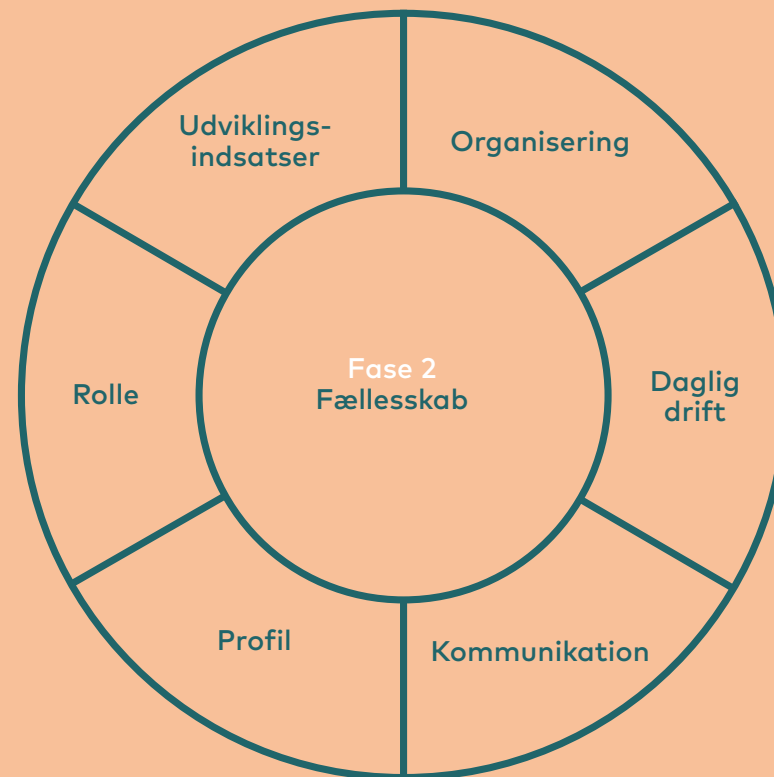
Fase 2: Fællesskab

Vi har kortlagt de seks væsentligste indsatsområder, som man i fællesskab må forholde sig til, når man skal udvikle og drive et bylivshus.

Indsatsområderne i fase 2 er:

1. Rolle
2. Udviklingsindsatser
3. Organisering
3. Daglig drift
4. Kommunikation
5. Profil

De seks indsatsområder arbejder sideløbende med hinanden og i en iterativ proces, hvor deltagerne hele tiden bliver klogere og tilpasser – med respekt for det fælles formål. Alle indsatsområderne har indflydelse på hinanden. Et eksempel kunne være, at hvis bylivshuset skal udfylde en opgave i lokalområdet, som handler om at mobilisere borgere, så vil den opgave have indflydelse på, hvordan der skal kommunikeres.

Model 3: Indsatsområder i fase 2

Rolle

I det følgende kan du læse en uddybende beskrivelse af hver af de seks indsatsområder og få gode råd til hvert område i fase 2.

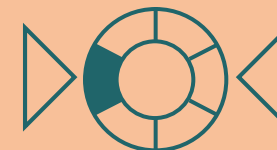
“Det fyldte i starten, at man skulle finde ud af, hvad huset kunne, og hvorvidt fællesrådet ville supportere det?”

Helle Søby Degn, formand for Tranbjerg fællesråd og samarbejdspartner til bylivshuset K10

Bylivshusets rolle er forskelligt alt efter hvilken lokal kontekst, det indgår i. Det er selvfølgelig noget, man også arbejder med i fase 1. Fordi bylivshusene er forskellige alt efter kontekst, er der et kontinuerligt arbejde at definere hvilken rolle, bylivshuset skal udfylde, hvordan de lokale forhold (udfordringer, behov og potentialer) udvikler sig, og hvordan bylivshuset kan tilpasse sig.

Arbejdet med bylivshusets rolle har fokus på:

- Formål: Hvad vil vi gerne opnå med bylivshuset?
- Positionering: Hvilken rolle skal bylivshuset udfylde lokalt (i forhold til andre mødesteder, fællesskaber og offentlige institutioner)?
- Funktion: Hvad skal bylivshuset kunne? Skal det primært koordinere eksisterende samarbejder; skal det facilitere nye samarbejder; skal det igangsætte nye initiativer?

Gode råd i forhold til bylivshusets rolle:

1. Afstem løbende bylivshusets rolle sammen med borgerne

Hvilken rolle skal bylivshuset spille i netop dit lokalsamfund? Er det et fælles samlingssted, der mangler, så er det væsentligt at afdække, hvilke funktioner et sådant sted skal indeholde. Der er behov for en løbende kalibrering af bylivshusets rolle, som helst skal ske i samspil med de medborgere, som skal bruge stedet og have lyst til at komme der.

2. Kend lokalområdet for at kunne komplementere det

Hvilke institutioner findes i forvejen? Vil nogle af disse faktisk kunne varetage de ønsker og behov, der er opstået? Eller vil de kunne inddrages som samarbejdspartnere? Denne afsøgning og kortlægning af lokalområdet er vigtig at foretage løbende for at imødekomme, at lokalsamfundet rundt om bylivshuset også udvikler sig løbende.

3. Husk tydelighed

Som nævnt tidligere er det centralt at være god til at kommunikere, men det gælder i særdeleshed, om den rolle bylivshuset har. Både internt såvel som eksternt til en bred palette af borgere

og partnere er det vigtigt præcist at kommunikere, hvilket fokus og formål det enkelte bylivshus har. Den udvikling bylivshuset vil skabe, og hvordan rammen kan støtte dette, skal altså formuleres i ord og handlinger, så formål og metode er forståelig for alle.

4. Vurder når husets rolle er udtjent

Hvornår har bylivshuset udtjent sin rolle? Det kan være godt at definere succeskriterier, som gør det muligt løbende at tage stilling til, om bylivshuset "virker" og skal videreføres. Skal det måske fusioneres med andre initiativer, eller har det afsluttet sin mission og skal afrundes? (Se mere herom under afsnittet Fase 3: Forankring på s. 86). Undgå at videreføre og forlænge bylivshuset hvis det har udspillet sin rolle. Det kan udvande et ellers positivt initiativ. Hav mod til at afslutte og lukke – også før tid om nødvendigt.

5. Overvej din rolle i konflikthåndtering

Overvej gerne i fredstid, hvilken rolle man som kommune eller bylivshuskoordinator vil indtage, når og hvis der opstår konflikter mellem de lokale borgere, der er en del af bylivshuset. Konflikter og uenighed vil opstå.

"Vi oplever, at borgerne ofte rækker ud efter et bylivshus og idéen om et bylivshus, fordi de gerne selv vil have hånden på styrepinden, tage ansvar og være med til at udvikle og definere rammer, indhold og hvad der er værdifuldt. De lokale borgere kan også meget tidligt se, hvad området mangler, og hvor potentialerne også er. Og det i sig selv er værdifuldt ind i et bylivshus."

Jesper Rabes Laursen, konsulent i Innovation og Medborgerskab,
Borgmesterens Afdeling

Udviklingsindsatser

Som beskrevet i del 2: CASES – Hvad kan et bylivshus?" kan bylivshusene være med til at løfte forskellige former for udvikling i lokalområdet. Derfor skal man i bylivshusene overveje, hvilke udviklingsindsatser man gerne vil igangsætte i et samarbejde mellem kommune og borgere.

Arbejdet med bylivshusets udviklingsindsatser har fokus på:

- Lokale dagsordener: Hvad er anledning til, at borgerne gerne vil samarbejde med kommunen om et bylivshus? Hvilken udvikling ønsker de for deres område? Hvad kræver det, at der arbejdes med?
- Kommunale dagsordener: Hvad er anledningen til, at kommunen gerne vil indgå et samarbejde med borgerne om et bylivshus? Er der nogle kommunale opgaver, strategier eller politikker, som det giver mening at tænke ind og bygge ovenpå i forhold til udviklingen af lokalområdet?
- Globalt udsyn: Kan de lokale udfordringer hænge sammen med nogle internationale eller større udviklinger. Hænger de lokale udviklingsbehov sammen med nogle af de 'vilde problemer', som Aarhus og flere dele af verden står overfor? Kan vi finde lokale løsninger på globale udfordringer?

Eksempler på forskellige udviklingsindsatser i bylivshusene:

De forskellige bylivshuse i Aarhus har arbejdet direkte eller indirekte med en række udviklingsindsatser, som du kan se eksempler på her til inspiration for fremtidige udviklingsområder for bylivshusene:

Omdrejningspunktet, Rundhøj:

Udviklingsindsats 1: Tryghed
Udviklingsindsats 2: Lokale fællesskaber
Udviklingsindsats 3: Byforskønnelse og byudvikling

Bydelskontoret, Aarhus K

Udviklingsindsats 1: Byudvikling og stedsidentitet
Udviklingsindsats 2: Partnerskaber og bydelssamarbejde
Udviklingsindsats 3: Kulturelt iværksætteri

Domen, Havnefronten i Aarhus:

Udviklingsindsats 1: Beskæftigelse og kompetenceopbygning
Udviklingsindsats 2: Bæredygtighed og biodiversitet
Udviklingsindsats 3: Læring og uddannelse

Ø-livshuset, Aarhus Ø

Udviklingsindsats 1: Borgerengagement i større events
Udviklingsindsats 2: Information i byudvikling
Udviklingsindsats 3: Lokale partnerskaber og fællesskaber

Kirketorvet 10, Tranbjerg

Udviklingsindsats 1: Mangfoldige fællesskaber
Udviklingsindsats 2: Liv i tomme bygninger
Udviklingsindsats 3: Nedbringelse af madspild

Det Grønne Bylivshus og Den Grønne Dagligstue, MarselisborgCentret

Udviklingsindsats 1: Rehabiliterende fællesskaber
Udviklingsindsats 2: Klimatilpasning og uderum
Udviklingsindsats 3: Sundhed, trivsel og livskvalitet

Samlingspunktet, Skæring:

Udviklingsindsats 1: Midlertidig byudviklingen
Udviklingsindsats 2: Tidlig inddragelse i fysiske udviklingsplaner
Udviklingsindsats 3: Bæredygtighed og genbrug

Kulturhus Bunkeren, Skejby

Udviklingsindsats 1: Kulturelle fællesskaber
Udviklingsindsats 2: Socialøkonomisk virksomheder
Udviklingsindsats 3: Nabofællesskaber

Organisering

"Det der skal i stand, det er jo samtalen mellem dem, der bor derude. Fordi det er jo ikke kommunen, mig (skoleleder, red.) eller dagstilbudslederen, der skal stå og blive ved med at snakke om, hvad det her skal kunne. Det er jo dem, der bor derude. Og jeg synes jo, at de har haft mange gode idéer, dem der trods alt har været med til at give input."

Anne Schwartz, skoleleder Skæring Skole og samarbejdspartener til bylivshuset Samlingspunktet

Organiseringen af samarbejdet med de mange aktører om udvikling og drift af bylivshuset er en central del af opgaven med at varetage og udvikle et bylivshus. Det indbefatter aftaler om samarbejde og koordinering mellem eksempelvis borgere, frivillige i bylivshusene, foreninger, NGO'er, lokale virksomheder og lokale institutioner som f.eks. skole, kirke, børnehave. Det indbefatter også organisering mellem forskellige dele af kommunen f.eks. Teknik og Miljø i forhold til fysiske rammer og Kultur og Borgerservice i forhold til indhold.

Arbejdet med bylivshusets organisering har fokus på:

- Aktører og partnere: Hvem driver bylivshuset? Hvem drives bylivshuset for?
- Opgaver: Hvem laver hvad?
- Mission eller mål: Hvad arbejder vi for at opnå med bylivshuset?
- Ansvar: Hvem har ansvar for hvad?
- Rettigheder: Hvem har ret til at bestemme bylivshusets indhold, kommunikationskanaler mm.?
- Samarbejdsprocedurer: Hvordan arbejder vi sammen?

Gode råd i forhold til organisering af et bylivshus:

1. Samarbejd med etablerede borgergrupper

Undersøg om bylivshuset kan organiseres i samarbejde med allerede etablerede borgergrupper og foreninger som eksempelvis de lokale fællesråd og foreninger. Dette kan skabe et stærkere fundament og bred opbakning i lokalsamfundet. Det vigtigt, at organiseringen ikke samler sig om en gruppe, der lukker sig om sig selv.

2. Etabler partnerskaber med eksterne aktører

Involver uddannelsesinstitutioner, interessegrupper og andre relevante aktører for at styrke bylivshusets aktiviteter og skabe nye samarbejdsmuligheder.

3. Engager lokale koordinatore

Fastlæg en tydelig organisatorisk struktur med en eller flere lokale koordinatore, der kan varetage den daglige drift og koordinering af frivillige, ansatte og arbejdet med at bringe ledige borgere tættere på arbejdsmarkedet.

4. Afstem forventninger med frivillige

Sørg for at alle frivillige er klar over deres ansvar og har de nødvendige ressourcer eller kompetencer til at varetage deres opgaver. Det er vigtigt at skabe et klart billede af forventninger og roller for at undgå misforståelser. Der kan være frivillige, der har særlige udfordringer, og som kræver særlig behandling eller specifikke vejledninger. Det er vigtigt at finde en balance mellem de frivilliges ressourcer og de opgaver, de skal varetage, så de kan mestre det ansvar, som medfølger.

5. Skab inkluderende fællesskaber

Jo bedre vi lykkes med at gøre bylivshuset tilgængeligt og inkluderende for alle typer borgere, des mere vil de også benytte stedet og føle ejerskab. Ejerskab er godt og nødvendigt, men det skal udleves på en måde, så det ikke ekskluderer andre. Vi skal tænke vores medborgeres perspektiver ind i bylivshuset og give plads til, at flest mulige kan føle ejerskab.

6. Dyrk det relationelle

Sørg for at relationsarbejdet i bylivshusene mellem alle de forskellige aktører kan blive løftet at der jævnligt er nøglepersoner til stede i huset, som kan kommunikere dogmer, træffe afgørelser og medvirke til at skabe rum til deltagelse og fællesskab. Roller og tydelig forventningsafstemning er vigtigt at kommunikere, da det er med til at sætte retning og holde den røde tråd.

7. Identificer og mobiliser områdets (nogle gange skjulte) ressourcer.

Undgå at bruge stigmatiserende betegnelser som ressourcestærk og ressourcesvag. Gang på gang viser erfaringerne med bylivshusene, at betegnelserne ikke giver mening, er misvisende og begrænsende.

8. Forstå konteksten

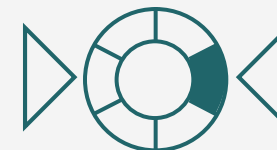
Vær opmærksom på at man aldrig starter med en blank tavle i et lokalområde. Nogle borgere kan for nylig have oplevet et stort sammenhold om en konkret handling og har derfor nemt ved at finde hinanden igen. Andre borgere bærer på skuffelser over tidligere projekter, de har været en del af og møder derfor nye initiativer med skepsis.

9. Fokuser på mulighederne

Fokuser på muligheder og det der kan skabe udvikling. Undgå at opdele aktører i optimister og pessimister.

10. Eksperimenter med deleøkonomi.

Det har ikke alene et virksomheds- og forretningsperspektiv. Det har også et medborgerskabsperspektiv. Når vi deler, så styrker vi vores tillid til hinanden og skaber anledninger til at mødes. Del også bygninger, faciliteter, udstyr og grej så udnyttelsesprocenten bliver så høj som muligt. Skab en "vi går forrest kultur", der engagerer.

Daglig drift

"Når man er introduceret til det, der står heroppe (på en seddel, red.), som egentlig handler om at aflevere stedet, som da du ankom, og sæt skiltet ud og byd velkommen, når du er her – du må ikke lukke det om dig selv – så får du bare koden. 24-7 er der åbent her. Vi udleverer koden, og vi styrer ikke specielt meget, hvem har den, og hvem har den ikke. Vi prøver at gå med tillid, indtil det modsatte er bevist i stedet for at lave en masse regler."

Lene Søgaard, udviklingskonsulent MarselisborgCentret og samarbejdspartner til Det Grønne Bylivshus

Den daglige drift af et bylivshus er en vigtig del af det at skabe et bylivshus. De fysiske rammer stiller krav til en basisøkonomi og vedligehold – selv når der er tale om at etablere bylivshuset i tomme bygninger eller midlertidige containere, der er indrettet med brugt interiør.

Arbejdet med bylivshusets daglige drift har fokus på:

- Brugsprocedurer: Hvordan bruger man stedet? Skal borgerne f.eks. have nøgler til stedet? Er der faste åbningstider? mm.
- Retningslinjer: Hvad må vi, og hvad må vi ikke i bylivshuset?
- Økonomi: Hvordan forvaltes budgettet i det daglige?
- Administration: Hvem står for administration – f.eks. i forhold til økonomi, fakturering bemanding, SoMe, snerydning, husleje osv.?
- Rengøring: Hvem gør rent og hvor ofte?
- Vedligehold: Hvad kræver vedligehold, og hvem udfører det?

Gode råd i forhold til den daglig drift af et bylivshus:

1. Fastlæg ansvaret for administration og drift

Det er afgørende at have en klar fordeling af opgaver og ansvar for drift og administration af bylivshuset (husleje, lejeindtægter, overholdelse af kommunale reglementer). Dette kan involvere både kommunale medarbejdere og frivillige. Det vil ofte være kommunen, så længe de er med i processen, men det er ikke givet.

2. Udpæg en daglig bylivskoordinator

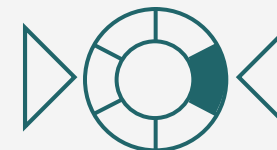
En dedikeret person bør have ansvaret for den daglige brug af bylivshuset. Denne person kan være en frivillig eller en ansat men skal have et godt overblik over husets aktiviteter og brugere. Der er en vigtig rolle i at holde driften op mod det overordnede formål om at styrke medborgerskab. Hvad enten du er ansat eller frivillig, så vil der kunne opstå en oplevelse af, at man altid skal være til rådighed for sine medborgere. For at sikre en smidig drift og undgå misforståelser er det vigtigt at udarbejde klare retningslinjer for brugen af bylivshuset. Dette inkluderer alt fra booking af lokaler til nøgleudlån.

3. Byg på den lokale virkelyst

Når udvikling og drift af bylivshuset varetages af lokale borgere så er der næsten ingen grænser for, hvad der kan realiseres, hvad der kan lade sig gøre, og hvor hurtigt det kan ske. Der er kæmpe vilje til at bidrage og hjælpe, når borgerne kender dem, der rækker ud, og de samtidigt deler ambitionen om at skabe noget sammen lokalt.

4. Vær forberedt på mægling

Vær forberedt og opmærksom på at en flad organisationsstruktur, hvor bylivshuset driftes i fællesskab af dem, der benytter det, fra tid til anden vil kræve mægling og konflikthåndtering. Hvis kommunen er repræsenteret i organisationsstrukturen, opstår der nemt et (utilsigtet) hieraki. Borgerne har en tendens til automatisk at placere kommunen for bordenden og i rollen, som den der træffer beslutningerne og løser konflikterne. Dette kan modarbejde ambitionen om at indgå i et ligeværdigt samarbejde.

5. Hav tillid og vær gavmild

At give lokale borgere (unge som ældre) "nøglen" betyder mulighed for at vise tillid og brede ansvar og engagement ud – fx til unge mennesker, der ikke altid oplever sig forstået og imødekommet. Vejled om forventninger til nøglebærerne uden at virke moraliserende. Vær også opmærksom på at ikke alle ønsker det ansvar, der følger med at få en "nøgle" – og selvfølgelig er der også nogle, som har svært ved at administrere denne tillid. I åbenhedens navn må der forventes lidt svind.

6. Sæt tid af til relationsopbygning

Sæt rigtig god tid af til borgersamarbejde og relationsopbygning, til at lytte, inddrage og samarbejde. Det er tidskrævende men godt givet ud, da det er afgørende for engagement og for forståelsen af stedet.

7. Planlæg med åbenhed for at noget nyt kan opstå

Når bylivshuset etableres, opstår der altid nye muligheder og behov, som bylivshuset også kan være en del af løsningen på. Det er derfor vigtigt, at arbejdet med bylivshuset er fleksibelt, så der er plads til en dynamisk udvikling af nye tiltag eller imødekommelsen af nye brugergrupper.

8. Stil krav

Stil krav til aktiviteter, aktører og materialer – og begynd med dig selv som initiativtager eller koordinator. Som et eksempel: Hvis huset skal være et inkluderende sted, så vær selv inkluderende.

9. Brug kunst og kultur som brobygger

Kunst og kultur kan skabe et særligt rum, som inviterer til, at vi er sammen på andre måder, skifter perspektiver eller får en særligt emotionel involverende oplevelse. Derfor er det en god måde at bringe mennesker sammen på nye måder.

Kommunikation

"Ingen kommunikation er også kommunikation. [...] Vi skal kommunikere på trods af midlertidigheden. Nogle gange er det en god idé at sætte et skilt op, selvom det måske skal ned igen om en måned."

Jesper Rabes Laursen, konsulent i Innovation og Medborgerskab, Borgmesterens Afdeling

Kommunikationen er et middel til at styrke medborgerskab. Bylivshusene er også afhængige af et godt samarbejde mellem alle interessenterne, og her er klar information og gennemsigtighed afgørende. Kommunikation bliver derfor vigtig i forhold til at tydeliggøre mulighederne for at tage aktivt del i bylivshusene som borger og lokal aktør. Kommunikation i dette tilfælde handler både om at se på de interne og eksterne kommunikationsgange og -systemer.

Arbejdet med bylivshusets kommunikation har fokus på:

- Annoncering: Af at bylivshuset er der (som et nyt tiltag i byen)
- PR: I form af annoncering af deltagelsesmuligheder, events og arrangementer i bylivshuset
- Formidling: Af hvad bylivshuset er (og hvilke værdier det bygger på)
- Community building: Opbygning af en dialogbaseret kommunikationsplatform (ofte på sociale medier) som samler lokale borgers digitale kommunikation om bylivshuset
- Intern kommunikationskanaler: Fokus på hvor initiativtagerne kommunikerer til bylivshuset, samarbejdspartnerne eller de frivillige med hinanden.
- Kommunikationsveje: Hvem er kontaktperson for hvem (i forhold til frivillige, samarbejdspartnere, borgere mm.)?

Gode råd i forhold til kommunikation om et bylivshus:

1. Etabler klare kommunikationsveje

Lav aftaler om interne kommunikationsveje mellem bylivshusets forskellige parter på tværs af kommune, civilsamfund og lokalt erhvervsliv. Kommunikationsvejene kan inkludere alt fra tavler og kalendere i selve bylivshuset til sociale medier som Facebook. Der er fordele og ulemper ved de forskellige platforme og metoder. Det vigtige er, at aftalerne om, hvor man kommunikerer og med hvem, er klare.

2. Skab synlighed og forståelse

Et bylivshus er typisk en helt ny og ukendt størrelse i et lokalsamfund. Derfor er det vigtige at formidle, hvad det er. Fortæl tydeligt om rammerne, hvorfor huset findes, og hvordan man bruger det. Benyt alle de relevante kommunikationskanaler der findes og skaber mening i det enkelte bylivshus. Brug for eksempel både fysiske og digitale kanaler til at formidle husets formål, aktiviteter og muligheder.

3. Udnyt kommunens kommunikationskompetencer

I procedurer for både intern og ekstern kommunikation kan det være afgørende med hjælp fra kommunen. Der kan både være potentiale i at bygge videre på kommunens eksisterende kommunikationsplatforme eller udvikle nye, som er kompatible med eksisterende.

4. Udarbejd fælles retningslinjer

Udarbejd et sæt dogmeregler som kan kommunikeres, og som kan sætte retning for valg, fravalg, adfærd, samarbejde, kultur mv. Indfør for eksempel "hilsepligt" – et smil er stadig den korteste afstand mellem mennesker. Brug dogmerne til at skabe retning.

5. Del viden og erfaringer

Opbyg en kultur for åbenhed og vidensdeling. Del både succeser og udfordringer for at lære af hinanden og styrke samarbejdet.

6. Lyt aktivt til alle stemmer

Vær opmærksom på forskellige perspektiver og holdninger. Lyt eksempelvis både til de unge, de stille og de kritiske stemmer. Tal med de kommende naboer, tal med medborgerne og tal med dine samarbejdspartnere og interessenter i alle bylivshusets faser.

7. Hav stor tålmodighed i kommunikationen

Når borgerne møder en repræsentant fra kommunen, har borgeren ofte et stort behov for at dele erfaringer fra andre møder med kommunen eller myndigheden. Giv derfor plads til at borgeren lige kan ventilere.

Profil

"Noget af charmen ved denne lokalitet er jo netop, at vi ikke skal ikke passe så meget på det hele. Det gør jo ikke helt så meget, hvis nogen kommer til at sparke til en dør eller sætter en hylde op."

Helle Søby Degn, formand for Tranbjerg Fællesråd og samarbejdspartner til bylivshuset K10

De forskellige bylivshusene tilbyder ikke bare forskellige faciliteter, de er også meget forskellige, hvad angår æstetik, stemning og karakter. Det tilsammen er med til at give hvert bylivshus sin egen profil. Bylivshusets profil kan være med til at forstærke en identitet, der er i området, og profilen kan også være et modtræk til en uheldig stedsfortælling. Bylivshusenes profil kan således være med til at forstærke et områdes identitet.

Arbejdet med bylivshusets profil har fokus på:

- Stedsspecifikke forhold: Hvad er det for et konkret sted, bylivshuset skal indgå i? Og hvad betyder stedet for bylivshusets udformning?
- Faciliteter: Hvilke faciliteter indeholder bylivshuset inde og ude, og hvilken retning sætter det af muligheder for brug?
- Stemning: Hvilken stemning bliver man mødt af med i bylivshuset, og hvilken adfærd opfordrer bylivshuset til?

Gode råd i forhold til bylivshusets profil:

1. Arbejd med værdibaseret udvikling gennem værtskab

Ikke bare den fysiske udformning men også det personlige værtskab i bylivshuset er med til at definere bylivshusenes karakter. Netop i kraft af værtskab kan man give udtryk for nogle værdier, som bliver definerende for den adfærd, der er i bylivshuset. Det kan eksempelvis være værdier som "fællesskab" eller "bæredygtighed".

2. Overvej nøje navnet på bylivshuset

Omdrejningspunktet, Samlingspunktet, Det Grønne Bylivshus, Ø-livshuset, Kulturhus Bunkeren – bylivshusene har mange navne, som netop udtrykker deres forskellige karakter og profil. Eksempelvis var "Omdrejningspunktet" intentionen om at skabe et sted, der kunne samle og forene de lokale aktører omkring Rundhøj Torv. Det Grønne Bylivshus har fokus på fællesskab, bæredygtighed og rehabilitering. Navnene kan således bruges til at forstærke en karakter og understrege, hvad der gør bylivshusene særlige hver især.

3. Husk (gen)brugs-æstetikken

Trods den forskelligartede fysiske udformning af bylivshusene er det gennemgående for dem, at de bygger på bæredygtige principper om at genbruge, låne eller bygge videre på noget eksisterende. Det bevirker, at der ofte er en æstetik, som viser det forbilledlige i at genbruge men også ofte signalerer, at tingene godt må blive brugt, og dermed inspirerer til at skabe noget i rammerne.

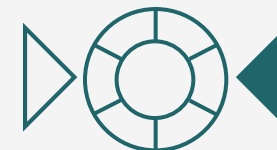
4. Tilpas bylivshuset til lokale forhold og lokale ressourcer

Bylivshusene er farvet af det sted, de er placeret. Bylivshusene forholder sig til stedets faciliteter (eller mangel på samme), og bylivshusene tilpasses de behov og efterspørgsler, der er lokalt. Denne tilpasningsevne giver også plads til, at bylivshusene former sig efter de mennesker, der er lokalt. Det gælder både i forhold til dem, som har nogle udfordringer, der skal løftes eller understøttes i en positiv udvikling, og det gælder også i kraft af, at bylivshusene bygger på de lokale aktørers ressourcer, og hvad de lokale borgere, foreninger og lokale erhvervsliv måtte kunne bidrage med i bylivshuset. Dermed kan man sige, at bylivshuset er både 'site specific' og 'human specific'.

"Jeg ser en kæmpe værdi i tilgangen til borger-samarbejdet, som findes i bylivshusenes DNA, og det er en styrke, når lokale aktører som for eksempel virksomheder, institutioner, foreninger m.fl. mødes på tværs om at realisere lokale potentialer og fællesskaber. Så kan to plus to pludselig blive til fem, og Medborgerskabspolitikken og Aarhuskompasset bliver levendegjort"

Jesper Rabes Laursen, konsulent i Innovation og Medborgerskab,
Borgmesterens Afdeling

Fase 3: Forankring

Det ofte midlertidige (økonomiske) udgangspunkt for bylivshuse-
ne betyder, at der på et tidspunkt skal tages stilling til, hvorvidt
bylivshuset har opfyldt sin mission og kan afrundes og erfaringer-
ne forankres, eller om og hvordan bylivshuset skal videreføres og
evt. permanentliggøres med tilhørende drift og økonomi. På et
tidspunkt skal der træffes beslutning om, hvordan alt det, der er
skabt, kan leve videre på en god måde. Men hvordan kan kommu-
nen hjælpe bylivsfællesskaberne godt videre på egen hånd, inden
projektperioden er slut? Kort og godt; Hvordan forankres alt det,
der er skabt?

Når man nærmer sig en afrunding af et bylivshussamarbejde, så
er det vigtigt at hvile i, at bylivshuset er lavet sammen med lokale
borgere og aktører. De har været med hele vejen, og det er dem
og deres indsigt i det lokale, der skal hjælpe med at "oversætte" –
altså at tilpasse – resultaterne til noget, der kan leve videre i det
lokale. Derfor står man overfor i fællesskab at skulle finde et bud
på den videre forankring af outputtet fra et bylivshus.

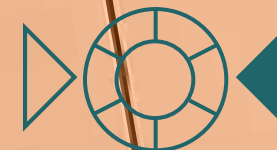
Overordnet er der tre modeller for, hvordan et bylivshus kan for-
ankres og udvikle sig over tid.

A: Bylivshuset afsluttes i den nuværende form

Bylivshuset bruges ofte som et midlertidigt tiltag til at igangsætte
en forandringsproces i et lokalområde. Det kan eksempelvis være
som en platform til at inddrage lokalbefolkningen og lokale ak-
tører i at formulere fælles drømme og visioner for deres område,
eller det kan være som platform til at skabe positive begivenheder
og fortællinger i et område. Efter en periode med bylivshuset, når
forandringen er sat i gang, kan bylivshuset have opfyldt sin missi-
on. Er det tilfældet, kan bylivshuset afsluttes i sin nuværende form,
og erfaringer og viden fra projektperioden deles med relevante
parter.

B: Bylivshusene videreføres

Denne model indeholder to mulige måder at fortsætte bylivshusets
virke på:

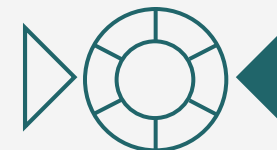

A Bylivshuset afsluttes i den nuværende form

B Bylivshuset videreføres

B1 I en ny midlertidlig periode

B2 I form af erfaringsudveksling og inspiration til andre lokale mødesteder

B1) I en ny midlertidig periode

Hvis bylivshuset har demonstreret et potentiale, kan det være en mulighed, at projektperioden forlænges i en ny midlertidig periode. Det kan være relevant, både hvis byslivshuset har vist sig at fungere, og der fortsat er behov for husets muligheder og aktiviteter, eller hvis der er potentiale i, at huset kan udvikle sig yderligere og udbygge succeserne.

B2) I form af erfaringsudveksling og inspiration til andre lokale mødesteder

Var bylivshuset initieret som et forprojekt til et andet projekt, så er tiden kommet til at igangsætte denne transformation. Her kan der også være tale om en permanentliggørelse af bylivshuset, som derved evt. skal flytte i mere permanente lokaler og have en mere permanent organisation. Derfor betyder denne model, at alle trin i tre-fase-modellen skal genovervejes men nu med det sigte, at huset skal kunne leve videre permanent. Brug den oparbejdede viden og indsigt, der er skabt i kraft af bylivshuset, til at tilpasse et eksisterende tiltag i lokalområdet, f.eks. et folkehus eller et bibliotek, og lad de gode initiativer leve videre her, hvis muligt.

Et bylivshus kan generere meget forskelligt output i form af nye aktiviteter, nye lokale arbejdsgrupper eller en ny driftsmodel af et mødested etc. Det er ikke nødvendigvis på samme lokation som det midlertidige bylivshus, at alle tiltag kan leve videre fremadrettet. Der kan også være mulighed for, at de forskellige tiltag kan leve videre i andre sammenhænge. Nogle tiltag kan eksempelvis integreres i det lokale bibliotek, nogle andre tiltag overtages af forsamlingshuset, kirken, den lokale højskole eller et helt femte sted. Pointen er, at der er skabt noget nyt i lokalområdet, og det får mulighed for at leve videre der, hvor det bedst kan gro.

Afslutningen af et bylivshusprojekt markerer således ikke nødvendigvis enden på en udvikling. Det er snarere en overgang til nye former for lokal engagement og samarbejde. Forankringen af bylivshusets resultater kræver nøje planlægning og overvejelser om, hvordan de skabte fællesskaber og aktiviteter kan videreføres på en bæredygtig måde. Kommunen og borgerne har en fælles interesse i at sikre, at de ressourcer og erfaringer, der er opbygget gennem bylivshusets forløb, ikke går tabt. Gennem en fælles indsats kan bylivshusenes positive påvirkning blive en vedvarende kraft i lokalområderne, som fremmer sammenhængskraft, innovation og et stærkt medborgerskab.

The background of the slide features a construction site. A large crane is lifting a metal frame structure, which appears to be a building component. The scene is overlaid with a teal gradient. On the left, there is a solid orange rectangular area. The text 'Del 4: METODE' is written in white on the teal background.

Del 4: METODE

Denne erfaringsopsamling er blevet udarbejdet på baggrund af tre forskellige former for dataindsamling:

1. Desk research
2. Følgeforskning
3. Kvalitative interviews

På baggrund af den indsamlede viden er der udarbejdet en analyse, der systematiserer og kategoriserer data for at give et samlet overblik over det årelange og store arbejde, der ligger bag bylivshusene. Målet er at gøre erfaringerne og læringen tilgængelige for alle og skabe grundlag for, at andre kan arbejde med lignende tiltag og bygge videre på erfaringerne fra de forenede bylivshuse.

Desk research

Desk researchen i denne erfaringsopsamling har bestået i en gennemgang af bl.a. publikationer og bøger, som er udarbejdet i forbindelse med bylivshusene – det gælder både Innovation og Medborgerskabs egne publikationer såvel som publikationer foretaget af uafhængige uddannelses- og forskningsenheder (du kan finde et udvalg af disse under "Del 5: Vil du vide mere" sidst i erfaringsopsamlingen). Derudover består desk researchen af en

gennemgang af relevante politikker og artikler samt en gennemgang af formidlingen på sociale medier, hjemmesider og podcast i tilknytning til bylivshusene.

Følgeforskning

Siden et af de første møder mellem borgere, politikere og forvaltning, som ledte til etableringen af det første bylivshus i Rundhøj i 2017, har analysebureauet Urban Goods fulgt udviklingsprocessen omkring bylivshusene. Urban Goods har været tilknyttet ad hoc og foretaget feltstudier, aktionsforskning og udarbejdet erfaringsopsamlinger på baggrund af kvalitative interviews løbende bl.a. i forbindelse med bylivshusene: Omdrejningspunktet i Rundhøj, Ø-livshuset på Aarhus Ø, Domen på Aarhus Havnefront, Det Grønne Bylivshus på Marselisborg og Samlingspunktet i Skæring.

Kvalitative interviews

Erfaringsopsamlingen baserer sig i høj grad på kvalitative interviews med 14 aktører, som på forskellig vis har været involveret i bylivshusene. Interviewpersonerne spænder over projektledere, borgere i beskæftigelsesforløb i bylivshusene, frivillige i bylivshusene, frivillige i fællesråd, samarbejdspartnere i andre magistratsafdelinger i kommunen, samarbejdende offentlige organisationer samt private virksomheder.

Liste over interviewpersoner

Navn: Alice E. L. Nilsson

Titel: Borger

Involveret i bylivshuset: Kirketorvet 10/K10 i Tranbjerg

Relation til bylivshuset: Frivillig i K10

Navn: Anne Schwartz

Titel: Skoleleder Skæring Skole

Involveret i bylivshuset: Samlingspunktet Skæring i Skæring

Relation til bylivshuset: Samarbejdspartner i lokal initiativgruppe

Navn: Charlotte Pless

Titel: Frivillig borger, sidenhen engageret som projektleder i bylivshuset K10

Involveret i bylivshuset: Kirketorvet 10/K10 i Tranbjerg

Relation til bylivshuset: Først borger, senere projektleder

Navn: Helle Søby Degn

Titel: Formand for Tranbjerg Fællesråd

Involveret i bylivshuset: Kirketorvet 10/K10 i Tranbjerg

Relation til bylivshuset: Samarbejdspartner

Navn: Jesper Rabes Laursen

Titel: Konsulent i Innovation og Medborgerskab, Borgmesterens Afdeling, Aarhus Kommune

Involveret i bylivshuset: Alle bylivshusene siden 2017

Relation til bylivshuset: Lokal projektmedarbejder, koordinator og kommunal konsulent

Navn: Lene Søgaard

Titel: Udviklingskonsulent MarselisborgCenteret, Sundhed og Om-sorg, Aarhus Kommune

Involveret i bylivshuset: Det Grønne Bylivshus og Den Grønne Dag-ligstue på MarselisborgCenteret

Relation til bylivshuset: Samarbejdspartner og projektleder

Navn: Mana Weindel

Titel: Ansat i bylivsjob

Involveret i bylivshuset: Domen

Relation til bylivshuset: Ansat i bylivsjob i Domen på Aarhus Havnefront

Navn: Palle Feldborg Olesen

Titel: Projektleder i Arealudvikling, Teknik og Miljø, Aarhus Kommu-ne Involveret i bylivshuset: Samlingspunktet i Skæring

Relation til bylivshuset: Samarbejdspartner i magistratsafdelingen for Teknik og Miljø

Navn: Peder Glud

Titel: Uddannelsesleder Jordbrugets UddannelsesCenter

Involveret i bylivshuset: Særligt Domen på Aarhus Havnefront og Kirketorvet 10/K10 i Tranbjerg

Relation til bylivshuset: Samarbejdspartner omkring udearealerne ved Domen og K10

Navn: Peter Hebroe

Titel: Direktør i boligforeningen Alboa Involveret i bylivshuset: Kirketorvet 10/K10 i Tranbjerg

Relation til bylivshuset: Samarbejdspartner

Navn: Sebastian Nørskov Bendtsen

Titel: Ansat i "bylivsjob" først i Domen, efterfølgende i K10

Involveret i bylivshuset: Domen på Aarhus Havnefront og Kirketorvet 10 i Tranbjerg

Relation til bylivshuset: Først ansat i beskæftigelsesforløb, sidenhen ansat

Navn: Steen Hestbek

Titel: Chefkonsulent Arealudvikling, Teknik og Miljø, Aarhus Kommune Involveret i bylivshuset: Domen samt Ø-livshuset på Aarhus Havnefront

Relation til bylivshuset: Samarbejdspartner i magistratsafdelingen for Teknik og Miljø

Navn: Sussie Bahn

Titel: Borger

Involveret i bylivshuset: Samlingspunktet i Skæring og Det Grønne Bylivshus på Marselisborg

Relation til bylivshuset: Borger og frivillig i foreningen "Her på egen" som samarbejdede med Samlingspunktet i Skæring. Desuden aktiv bruger af Det Grønne Bylivshus på Marselisborg

Navn: Tine Holm Mathiasen

Titel: Sektionsleder, Innovation og Medborgerskab, Borgmesterens Afdeling, Aarhus Kommune

Involveret i bylivshuset: Alle bylivshusene

Relation til bylivshuset: Overordnet projektleder

Del 5:
**VIL DU VIDE
MERE?**

Er du interesseret i at vide endnu mere om bylivshusene, kan du søge mere viden her:

Podcasts

Podcasten Aarhus Lytter har udgivet en serie under temaet: "Et sted til fælles". I alt er der produceret fem forskellige episoder om bylivshusene. Du kan høre:

Et sted til fælles: Hvad er bylivshusene?

Hvad er De Forenede Bylivshuse? Hvilken betydning kan de få for et lokalområde? Det er nogle af de spørgsmål, der stilles i denne episode: media.videotool.dk

Et sted til fælles: Samlingspunktet i Skæring

Hør historien om hvordan Samlingspunktet blev til: media.videotool.dk

Et sted til fælles: Det Grønne Bylivshus

I og omkring Marselisborgcentret finder du byrum fyldt med liv og aktiviteter. Bliv klogere på Det Grønne Bylivshus og hvordan det opstod: media.videotool.dk

Et sted til fælles: Hvordan kan man udvikle et lokalsamfund?

Lyt med og bliv klogere på hvordan Institut for (X) opstod. Du kan også høre om, hvordan man ved at give initiativretten til brugerne, kan udvikle et område: media.videotool.dk

Et sted til fælles: Kulturhus Bunkeren

På Olof Palmes Allé finder du den gamle journalisthøjskole. I dag hedder bygningen Kulturhus Bunkeren og huser bl.a. Museum Ovartaci: media.videotool.dk

Publikationer

Innovation og Medborgerskab, Aarhus Kommune, Aarhus, 2022

Kommune forfra – Aarhus gentænker velfærden, Mandag Morgen Innovation Aps, Aarhus, 2015

Medborgerskabspolitik, Aarhus Byråd, Aarhus 2015: aarhus.dk

Præmiering af Nybyggeri 2018, Stadsarkitekten i samarbejde med Teknik og Miljø, Aarhus Kommune, 2018

Aarhuskompasset – Mindre system. Mere Borger, Tænk tanken Mandag Morgen, København, 2020: faellesomaarhus.aarhus.dk

Bøger

Boisen, Anders; De Uformelle Byskabere; ScandinavianBook A/S, Aarhus, 2019

Nielsen, Gitte; Jeanette Svendsen, Jette Maibritt Vestergaard og Rikke Lund Ehrenreich; Samskabelsens hvordan – en casebog til velfærdsprofessionelle; Center for Innovation og Entreprenørskab, VIA University College, Aarhus, 2021

Unterreiner, Walter (red.); Emerging Architectures – the changing shape of architectural practices; Arkitekt skolens Forlag, Aarhus, 2018

Hjemmesider

Se mere om bylivshusene :
faellesomaarhus.aarhus.dk

Se mere om bylivsjobs:
rummeligimidt.dk/aarhus-kommune

Kontaktoplysninger

Hvis du gerne vil starte et bylivshus, kan du kontakte:
Innovation og Medborgerskab
Borgmesterens Afdeling

Aarhus Kommune
Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

Tine Holm Mathiasen Tlf.: 51 57 66 04
Mail: thma@aarhus.dk

"Vi er så glade for det hus, også selvom jeg ikke kommer så meget på lokationen. Hver gang jeg er der, er der mennesker, der har gang i alle mulige mærkelige ting og sager. Det gør noget for byen."

Helle Søby Degn, Formand for Tranbjerg Fællesråd, samarbejds-partner til bylivshuset Kirketorvet 10

Bilag
**PRÆSENTATION
AF BYLIVSHUSENE**

Omdrejningspunktet i Rundhøj

Adresse:

Rundhøjtorvet 1, 8270 Højbjerg

Etableringsår:

2017-2020

Fysisk rammer:

Midlertidig arkitektur bestående af ombygget containere designet af arkitektvirksomheden Studio [Kondens] og placeret på Rundhøj Torv på en gammel tankstationsgrund omgivet af mindre butiksmiljø.

Samarbejdet om Rundhøj begyndte i 2016 med det formål at forbedre et område præget af butiksdød, forfaldne bygninger og uroligheder. Med en kombination af lokale borgere, erhvervsdrivende, institutioner, arkitekter, fællesråd og kommunen lykkedes det at vende den negative udvikling og etablere bylivshuset "Omdrejningspunktet". Dette var det første bylivshus af sin slags og har siden fungeret som en central platform for både faglige og sociale aktiviteter.

Bygningerne i Omdrejningspunktet blev opført i samarbejde mellem arkitekter og borgere, herunder unge fra området, og har vundet Stadsarkitekten i Aarhus Kommunes pris for midlertidig arkitektur i 2018. Omdrejningspunktet har været vært for en bred vifte af aktiviteter såsom teater, musikværksteder, lektiecaféer, ju-letræstænding, koncerter, og workshops. Under corona-pandemien blev stedet flittigt anvendt af lokale institutioner til børneaktiviteter. I tillæg har Omdrejningspunktet været genstand for forskning og inspiration for andre kommuner og aktører.

Derudover har Omdrejningspunktet spillet en vigtig rolle i at involvere lokalsamfundet i udviklingen af Rundhøj-området ved at indsamle og viderebringe borgernes input til fremtidige udviklingsplaner i bydelen.

Læs mere om Omdrejningspunktet her:

- Afsnittet "Cirkulær økonomi i praksis" på s. 30
- Afsnittet "Bylivshuset i Rundhøj – en ny fortælling om en bydel" på s. 48
- Eller på bylivshusets hjemmeside: faellesomaarhus.aarhus.dk

Bydelskontoret Aarhus K

Adresse:

Adresse: Skovgaardsgade 5C, 8000 Aarhus C

Etableringsår:

2017

Fysisk rammer:

En del af det kreative bymiljø Institut for (X) på de gamle Godsbanearaler centralt i Aarhus. Godsbanearalerne strækker sig fra Mølleengen til Ringgadebroen og fordeler sig over mere end 100.000 kvadratmeter.

Bydelskontoret er en del af de forenede bylivshuse og er til daglig driftet af foreningen Institut for (X). Her har man i flere år gennemført involverende aktiviteter om udviklingen af Godsbanearalerne. Bydelskontoret på Godsbanearalerne er ramme om en fælles og koordineret indsats, der skal bidrage til at skabe et bredt og mangfoldigt byliv for alle og samarbejder på tværs af kommune, bygherrere, eksisterende og fremtidige institutioner og borgere i området.

Læs mere om Bydelskontoret her:

- Afsnittet "Bevarelse af stedsidentitet og kulturhistorie i en ny bydel i Aarhus K" på s. 49
- Eller på bylivshusets hjemmeside: faellesomaarhus.aarhus.dk

Det Grønne bylivshus

Adresse:

MarselisborgCentret, 8000 Aarhus C

Etableringsår:

2020

Fysisk rammer:

Det Grønne Bylivshus er en lille uisoleret pavilion af træ (genbrugt fra et tidligere projekt i kommunen). Pavillonen er placeret i den park, der omgiver MarselisborgCenteret, som er et center bestående af forskellige virksomheder og forskningsenheder og offentlige tilbud med fokus på rehabilitering. Den Grønne Dagligstue er indendørs lokaler i selve centeret. Her er der adgang til et the-køkken og plads til aktiviteter.

Det Grønne bylivshus ved MarselisborgCentret blev startet i samarbejde mellem fællesrådet Langenæs og Frederiksberg, Aarhus Kommune og rehabiliteringscenteret MarselisborgCenteret, som sammen ønskede at skabe en platform for en fælles inddragelse af borgerne i lokalområdet i anledningen af etableringen af en ny, offentlig tilgængelig park på MarselisborgCentret.

Idéen er at bygge bro mellem lokalområdet, borgere i rehabiliteringsforløb og MarselisborgCentret. Generelt virker bylivs-

hus-tilbuddet som en tryghedsskabende faktor i denne park, der er centrum for genoptræningsforløb for borgere, som har været svære sygdomsforløb igennem. Det helt enkle tilbud, om at kunne sidde og slappe af ved det lille hus efter f.eks. lungegymnastik og opleve fællesskab, bidrager også til sundheden. Samtidigt er det en brobygning mellem borgere i rehabiliteringsforløb og borgere, der ikke er syge, som kan finde et fællesskab hos hinanden, hvilket er med til at afstigmatisere den syge borger.

Læs mere om bylivshuset her:

- Afsnittet "Sundhed og trivsel i Det Grønne Bylivshus" på s. 36
- Afsnittet "Det Grønne Bylivshus – borgernes indgang til byggepladsen ved MarselisborgCenteret" på s. 39
- Eller på bylivshusets hjemmeside: faellesomaarhus.aarhus.dk

Domen

Adresse:

Inge Lehmanns Gade 2, 8000 Aarhus C/ Pier 2

Etableringsår:

Overtaget af Aarhus Kommune som bylivshus i 2018, (etableret som dome i 2016)

Fysiske rammer:

Gennemsigtig, kuppelformet, flytbar bygning, arkitekttegnet med fokus på bæredygtighed/genanvendelige materialer: Træ og polycarbonat. 450 kvadratmeter fordelt på to niveauer med kontorpladser, klimacafé, scene og konferencesal og kapacitet til 150 mennesker. Domen er placeret på Pier 2 på Aarhus havnefront og omgivet af en midlertidig grøn bypark.

Domen er med sin karakteristiske glaskuppel beliggende ved Aarhus Havnefront og fungerer som et mødested med fokus på innovation, medborgerskab og bæredygtighed. Aktiviteterne i Domen inkluderer bl.a. klimacafé, debatter, konferencer, kurser, kunstundervisning, koncerter, planteevents, dans og fællesspisning. Huset ligger på det yderste af Pier 2 i den midlertidige bypark. Aarhus Kommune har sat rammerne for Domen, men alt drives i et fællesskab af

både ansatte og frivillige. I Domen er det for eksempel borgere, der passer planterne, borgere, som er frivillige og hjælper til i cafeen, og det er som udgangspunkt også borgere, som arrangerer og deltager i mange af de aktiviteter, der foregår i Domen.

Læs mere om bylivshuset her:

- Afsnittet "Bylivsjob – personlig og kompetencemæssig empowerment" på s. 23
- Afsnittet "Blomstrende biodiversitet omkring Domens naturbypark" på s. 28
- Afsnittet "Spis dig til FN's verdensmål" på s. 32
- Afsnittet "Folkeskolen bruger bylivshuset som læringsplatform" på s. 52
- Afsnittet "Erhvervsuddannelse bruger bylivshuset til et eksperimentarium for biodiversitet" på s. 54
- Afsnittet "EU-samarbejde om fremtidens grønne uddannelser" på s. 55

Ø-livshuset

Adresse:

Havnebadet, 8000 Aarhus C/ Aarhus Ø, havnepromenade, nyere bydel

Etableringsår:

2018-2021

Fysisk rammer:

Ø-livshuset udgøres af en ombygget container, placeret i området 'Det levende byggehegn', som er en række midlertidige byggerier indeholdende små caféer og butikker langs Havnebadet i den nye bydel Aarhus Ø. 'Det levende byggehegn' udgør både et værn mod byggepladsen og en aktiv promenade mod kajkanten.

Ø-livshuset var et bylivshus ved Bassin 7 på Aarhus Ø - en havnepromenade som har tiltrukket mange besøgende, mens områdets bygninger og infrastruktur blev etableret i årene 2018-2021. Det var et sted, hvor lokale, nationale og internationale gæster kom forbi og kunne få viden om planerne for området.

Ud over at bidrage med fysiske faciliteter og informationer omkring områdets udvikling, udgjorde Ø-livshuset et mødested for beboerne på Aarhus Ø og en platform til fælles dialog om hvilke ønsker og drømme, de havde for områdets udvikling.

Læs mere om bylivshuset her:

- Afsnittet "Ø-livshuset – oplysningscenter og netværksskaber i en ny bydel på Aarhus Ø" på s. 44
- Eller på bylivshusets hjemmeside: faellesomaarhus.aarhus.dk

Kulturhus Bunkeren

Adresse:

Olof Palmes Allé 11, 8200 Aarhus N/Skejby

Etableringsår:

2020

Fysiske rammer:

Bylivshuset ligger i hovedbygning på den tidligere journalisthøjskole i Aarhus. Omkring det skyder nu en ny bydel af 10.000 boliger op i det tidligere udprægede industri- og erhvervsområde i Skejby.

Kulturhus Bunkeren skal fungere som et naturligt bylivs- og oplevelshus for borgere i det nye Skejby og ejes og bestyres af FO Aarhus. Kulturhus Bunkeren er også hjemsted for museet Ovar-taci og skal rumme en række forskellige (kultur)tilbud til borgere i Skejby og Aarhus. Kulturhus Bunkeren lægger desuden kvadratmeter til et stort spisested, værksteder, koncerter, foreninger, studiepladser, kurser og mødelokaler – nogle allerede aktive, nogle under etablering. Kulturhus Bunkeren er en del af de forenede bylivshuse

og bygger bro mellem Skejby og Aarhus Centrum. Ambitionerne for Kulturhus Bunkeren er store, og der er indtænkt både social og grøn bæredygtighed i tilblivelsen af det nye bylivscentrum.

Læs mere om bylivshuset her:

- Afsnittet "Skejby Rangers – socialøkonomisk virksomhed skaber værdi for både kunder og medarbejdere" på s. 27
- Afsnittet "Cirkulær økonomi i praksis" på s. 30
- Afsnittet "Samlingssted for nye beboere i Skejby" på s. 41
- Eller på bylivshusets hjemmeside: faellesomaarhus.aarhus.dk

Samlingspunktet

Adresse:

Grenåvej 540, 8250 Egå

Etableringsår:

2020

Fysiske rammer:

Midlertidig arkitektur bestående af tre ombyggede 40 fods containere. Bylivshuset er placeret på et græsareal ved siden af det lokale supermarked i forstaden Skæring, nord for Aarhus.

Samlingspunktet i Skæring er et bylivshus udviklet i et samarbejde mellem det lokale erhvervsliv, Skæring Skole, dagtilbuddene i Skæring, Skæring Kirke, DGI Østjylland, Teknik og Miljø og Borgmesterens Afdeling i Aarhus Kommune og ikke mindst i samarbejde med områdets lokale borgere. Bylivshuset har haft en lang udviklingsrejse fra idé til etablering af de fysiske midlertidige faciliteter på en bar og ubenyttet mark i Skæring. På trods af udfordringer som f.eks. corona-nedlukningen, er det alligevel lykkedes at etablere huset. Fundamentet for Samlingspunktet tog udgangspunkt i idéen om mad som omdrejningspunkt for en grøn omstilling,

bæredygtighed generelt, nye sociale fællesskaber og bevægelse for kroppen. Helt fundamentalt var der et lokalt ønske om flere mødesteder på tværs af generationer. Og i dag fungerer huset som et samlingspunkt for lokalområdet.

Læs mere om bylivshuset her:

- Afsnittet "Kortlægning og projektmodning med lokale aktører i Skæring" på s. 47
- Eller på bylivshusets hjemmeside: faellesomaarhus.aarhus.dk

Kirketorvet 10

Adresse:

Kirketorvet 10, 8310 Tranbjerg

Etableringsår:

2020

Fysiske rammer:

Etableret midlertidigt i en tidligere daginstitution i Tranbjerg tæt på indkøbsmuligheder, folkeskole, daginstitutioner, kirke og beboelse.

Kirketorvet 10 er opstået ud fra et ønske om at skabe et inkluderende mødested for folk i Tranbjerg, hvor man kan mødes på tværs af alder, etnicitet, interesser og baggrund. Der er blevet arbejdet med idéer om at få et lokalt mødested siden 2017, og i 2020 begyndte en gruppe borgere fra Tranbjerg at samarbejde med Innovation og Medborgerskab i Aarhus Kommune for at få hjælp og sparring til at realisere idéen om et bylivshus med medborgerskab som omdrejningspunkt. I 2021 kom også den boligforening, som ejer den tomme daginstitution på Kirketorvet 10, med i samarbejdet.

Kirketorvet 10 huser bl.a. et værksted til forskellige krea-hold og et andet til reparationer, up-cycling og småbyggerier samt en scene til kunstnerisk udfoldelse.

Læs mere om bylivshuset her:

- Afsnittet "Cirkulær økonomi i praksis" på s. 30
- Afsnittet "Madspildscafé i bylivshuset i Tranbjerg" på s. 33
- Afsnittet "Autismecafé i bylivshuset i Tranbjerg" på s. 35
- Eller på bylivshusets hjemmeside: faellesomaarhus.aarhus.dk

Dogmer for liv og aktiviteter i Den Grønne Kile

Gadekæret, Bygning K og Under Broen

Gadekæret, Bygning K og Under Broen udgør tre punkter i Den Grønne Kile, som kurateres og driftes af Bydelskontoret i Aarhus K. De tre punkter er base for borgere, virksomheder og foreninger, der ønsker at deltage i bydelens frirum for eksperimenterende kulturliv.

Fælles for aktører i Den Grønne Kile er, at de gerne vil:

- Dele viden og fællesskab
- Realisere potentialer og idéer
- Udvikle et bæredygtigt socialt velfærdssamfund
- Bidrage til en attraktiv bydel hvor kunst og kultur er i fokus
- FN's verdensmål og Aarhus Kommunes medborgerskabspolitik er rammen om liv og aktiviteter i Den Grønne Kile. Foruden verdensmålene og medborgerskabspolitikken er følgende dogmer de daglige regler, retningslinjer og pejlemærker for liv og aktiviteter i Den grønne kile.

Hilsepligt og "vi går forrest" kultur

- Drøm stort ... hvis du kan drømme det, kan du også gøre det.
- Vær den bedste udgave af dig selv.
- Frem medmenneskelighed og accept og skab en "vi går forrest" kultur. Aktører i Den Grønne Kile er ambassadører for det gode liv og fællesskab.

Tilgang

- Realiser dit initiativ i takt med at du får opbygget kapacitet, erfaring og viden.
- Stil krav til aktiviteter, aktører og materialer – og begynd med dig selv.
- Brug kunst og kultur som brobygger til at bringe mennesker sammen på nye måder.

Kommunikation og viden

- Del din viden og styrk den fælles viden der sikrer, at vi realiserer vores mål.
- Vis og fortæl hvad der går godt og skidt. Fortæl hvad du har brug for – og hvad du kan bidrage med. Tal med din nabo.

Udnyt potentialer

- Del bygninger så udnyttelsesprocenten bliver så høj som mulig. Brug lediges kompetencer og idéer.
- Lyt og samarbejde med de unge og giv udfordringer til studerende.

Aktivitet og engagement

- Når du er en del af Gadekæret, Bygning K og Under Broen, så har du aktivitetspligt i bydelen. Det betyder, du deltager og bidrager med det, du kan, inspirerer til engagement og tager ansvar for dig selv, dine handlinger og dine medborgere.
- Alle har noget at bidrage med – og alle er pedel i Den grønne Kile.

Læs mere medborgerskab i Aarhus og verdensmålene

- Medborgerskabspolitik: aarhus.dk
- FN Verdensmål: un.dk

URBAN
GOODS

AARHUS
KOMMUNE

